

Bu proje Avrupa Birliđi tarafından finanse edilmektedir.
This project is financed by the European Union.

Kadın ve
Kadın STK'larının
Güçlendirilmesi
Projesi
Empowerment
of Women and
Women NGOs
Project

Kamu Kurumları ve Kadın Sivil Toplum Örgütleri İçin Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele ve Şiddete Uğrayan Kadınlara Destek Mekanizmaları

Türkiye'nin Az Gelişmiş Bölgelerindeki
(Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz Bölgeleri)

Kadın ve Kadın STK'larının Güçlendirilmesi Projesi

Hazırlayan: Ayşe Sargın
2010 - 2012

Bu yazının içeriğinden yazarları sorumlu olup, hiçbir şekilde Avrupa Birliğı'nin görüşlerini yansıtır olarak algılanmamalıdır.

The contents of this publication are the sole responsibility of the author(s) and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

İÇİNDEKİLER

1 Kadına Yönelik Şiddet Nedir?	4
2 Kadına Yönelik Şiddetin Biçimleri	7
3 Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri	11
4 Kadına Yönelik Şiddetin Dinamikleri	12
5 Kadına Yönelik Şiddetin Kadınlar Üzerindeki Etkileri	14
6 Kadına Yönelik Şiddetin Tanık Olan Çocuklar Üzerindeki Etkileri	15
7 Dünyada Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Temel Yaklaşımlar	15
8 Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele	17
9 Şiddete Uğrayan Kadınlar İçin Başvuru Mekanizmaları	20
10 Şiddete Uğrayan Kadınla İletişim	28
11 Dilekçe Örnekleri	32
12 Medya ve Kadına Yönelik Şiddet	34
13 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Erkekler	34
14 Kadına Yönelik Şiddet ve Mücadele Farkındalığı Eğitim Programı	35
15 Kadına Yönelik Şiddet ve Mücadele Farkındalığı Eğitimlerinde Kullanılabilecek Egzersizler	37

1 Kadına Yönelik Şiddet Nedir?

Kadına yönelik şiddet, özellikle son yıllarda medyanın ve kamuoyunun gündeminde sıkça yer alıyor. Hemen her gün bir kadın cinayetinin işlenmesi, potansiyel şiddet mağduru kadınların korunmasının ve kadına yönelik şiddet ile topyekûn bir mücadelenin ne denli aciliyet taşıdığını ortaya koymaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin ilk adımı, şiddeti tanımlamaktır. 1993 yılında kabul edilen “Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi” kadına yönelik şiddetin uluslararası kabul görmüş kapsamlı bir tanımını yapar. Bu tanıma göre, kadına yönelik şiddet:

*“İster kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma”*dır.

Bu kapsamlı tanım, kadına yönelik şiddetin bazı temel özelliklerini ortaya koyması bakımından da önem taşımaktadır. Bu özelliklerden biri, kadına yönelik şiddetin fiziksel, cinsel ya da psikolojik şiddet gibi farklı biçimlerde kendini göstermesidir. Bildirgede tanımlanan şiddet biçimlerine, dördüncü bir şiddet biçimi olarak ekonomik şiddet de eklenebilir.

• **Kadına yönelik şiddet fiziksel, cinsel, psikolojik ya da ekonomik olabilir.**

Kadına yönelik şiddetin en görünür biçimi fiziksel şiddet olduğundan, en sık karşımıza çıkan durum da şiddetin kadınlara sadece fiziksel zarar veren eylemler gibi görülmesidir. Ancak kadına yönelik şiddet, cinsel, psikolojik ya da ekonomik olarak da kadınlara zarar ve acı verir.

(Kadına yönelik şiddetin bu dört farklı biçimine daha sonra daha ayrıntılı olarak yer verilecektir.)

• **Kadına yönelik şiddet özel alanda ya da kamusal alanda yaşanabilir.**

Kadına yönelik şiddetin bir diğer özelliği hem özel alanda hem de kamusal alanda yaşanıyor olmasıdır. Özel alandan kastedilen aile ve yakın duygusal/cinsel ilişkilerdir. Kamusal alandan kastedilen ise sokak, okul, işyeri gibi ev-dışı alanlardır. Her iki alanda yaşanan şiddet biçimleri örtüşse de, temel fark şudur: Özel alanda yaşanan kadına yönelik şiddette kadının şiddetin faili ile akrabalık ilişkisi ya da yakın duygusal/cinsel ilişkisi vardır; kamusal alanda yaşanan kadına yönelik şiddette ise fail tanıdık bile olsa akrabalık ya da yakın duygusal/cinsel ilişki söz konusu değildir.

	Nerelerde yaşanır?	Failleri kimler?
Özel alanda kadına yönelik şiddet (“kadına yönelik aile içi şiddet” veya “kadına yönelik ev içi şiddet” veya “kadına yönelik yakın partner şiddeti”)	Ailede veya yakın duygusal/cinsel ilişkide.	Kadının tanıdığı, güvendiği, sevdiği erkekler (kocas, nişanlıs, sözlüsü, sevgilisi, babası, erkek kardeşi, ağabeyi, oğlu, dayısı, amcası, dayısının/amcasının oğlu, eski kocası/nişanlıs/sözlüsü/sevgilisi vb.) Geniş ailelerde bazen kadın akrabalar (kadının kayınvalidesi, görümcesi, yengesi, eltisi vb.)
Kamusal alanda kadına yönelik şiddet	Sokakta, işyerinde, okulda, savaşta ve benzeri yerlerde.	Kadının tanıdığı ya da tanımadığı ancak akrabalık veya duygusal/cinsel ilişkisinin olmadığı erkekler

Çok yakın bir zamana dek, dünyada ve Türkiye’de devletler, aile içinde ya da yakın duygusal/cinsel ilişkiler çerçevesinde yaşanan kadına yönelik şiddeti, “aile içi”, “kişilerarası” ve “bireysel” bir mesele gibi görmüş, tam da bu nedenle müdahale etmekten kaçınmıştır. Oysa Bildirge’de de vurgulandığı gibi, bir davranışın şiddet olarak tanımlanması için bu davranışın sadece kamusal alanda yaşanması gerekmez. Aksine, kadına yönelik şiddetin dünyanın her yerinde en yaygın biçimde aile ve yakın duygusal/cinsel ilişkiler alanında görüldüğü, kadına yönelik şiddetin faillerinin ise kadının en yakınındaki erkekler (Örneğin: koca, baba, sevgili, nişanlı, sözlü, eski koca, eski sevgili, eski nişanlı, eski sözlü, vb.) olduğu bilinmektedir.

• **Kadına yönelik şiddet cinsiyete dayalıdır.**

Bildirgede, kadına yönelik şiddet cinsiyete dayalı bir şiddet türü olarak tanımlanmıştır. Kadına yönelik şiddetin cinsiyete dayalı olması iki türlü anlaşılabilir;

Birincisi, kadına yönelik şiddetin, kadınların sadece kadın oldukları için yaşadıkları bir şiddet türü olmasıdır. Örneğin savaşta tecavüze uğramaları ya da kız çocuklarının okula gönderilmemesi gibi. Savaşta tecavüz, bir tarafın karşı tarafa mensup kadınlara tecavüz ederek, karşı taraf üzerinde moral ve etnik “üstünlük” kurmanın yolu olarak kullanılmaktadır ki savaşta tecavüz, Birleşmiş Milletler tarafından savaş suçu olarak tanımlanmıştır. Öte yandan kız çocuklarını yoksulluk gerekçesiyle okula göndermeyen ailelerin, oğullarını okula gönderdikleri, bir başka deyişle kısıtlı maddi kaynaklarını ailenin erkek bireyleri için kullanmayı tercih ettikleri görülür. Her iki durumda da, yaşanan şiddet, buna maruz kalan kadınların, sadece kadın oldukları için maruz kaldıkları bir şiddet biçimidir.

Kadına yönelik şiddetin cinsiyete dayalı olmasının ikinci anlamı ise şudur: Kadına yönelik şiddet, aynı zamanda, kadınların oransal olarak çok daha fazla yaşadıkları bir şiddet türüdür. Örneğin aile içi şiddeti ele alırsak, sadece kadınlar değil kimi zaman erkek çocukları ya da yetişkin

erkeklerin de şiddete maruz kaldığı bilinmektedir. Ancak tüm dünyada aile içi şiddetin mağdurları yüzde 90'ın üzerinde bir oranla kadınlardır.

• **Kadına yönelik şiddet, kadınlar için yaygın ve sistematik bir denetim aracıdır.**

Kadına yönelik şiddet, sanıldığı gibi aksine çok yaygındır ve kadınları denetlemek için sistematik olarak kullanılan bir araç işlevi görür.

Kadına yönelik şiddetin bir seferlik, tesadüfi, istisnai ya da geçici olarak düşünülmesi de gayet yaygın bir eğilimdir. Oysa, “bir tokattan ne çıkar,” diye önemsenmeyen ve müdahale edilmeyen o tokat, kadına yönelik şiddetin ta kendisidir. Bu zihniyet, kadınların kalıcı olarak sakat bırakılmasına ya da öldürülmesine varan daha yoğun bir şiddet sürecinin de önünü açmaktadır.

Kadına yönelik şiddet, kadınlar için aynı zamanda sistematik bir iktidar ve denetim aracıdır. Şiddet tehdidi - şiddet gerçekleşse de gerçekleşmesin de - kadınların tüm davranışlarını, kararlarını, kısaca yaşamlarını ve varoluşlarını kontrol edici bir nitelik taşır. Örneğin, sokakta tecavüze uğrama korkusu, dünyanın hemen her yerinde kadınların eve giriş çıkış saatlerini belirleyen temel etkenlerden biridir. Şiddet sadece şiddete uğrayan kadını değil, bu şiddete tanık olan diğer kadınları da denetime alır. Namus bahanesiyle dövülen ya da öldürülen bir kadının, mahalledeki diğer kadınlar için de, “ayağını denk al, yoksa sonun onunki gibi olur,” mesajını taşıması gibi.

• **Kadına yönelik şiddetin dini, dili, ırkı, sınıfı ve coğrafyası yoktur.**

Kadına yönelik şiddet, belli bir kültüre ya da gelir grubuna özgü değildir.

48 ülkeyi kapsayan uluslararası bir araştırmada - ülkelere göre değişen rakamlarla - yüzde 10 ila 69 oranında kadınların, hayatlarının bir döneminde erkek partnerlerinin fiziksel şiddetine maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Örneğin İngiltere’de her 4 kadından 1’inin aile içi şiddete uğradığı belirlenmiş, Kanada’da kadınların yüzde 25’i mevcut ya da eski partnerleri tarafından şiddet gördüklerini söylemiştir.

Kadına yönelik şiddet istatistikleri, her yaştan, ırktan, dinden, sınıftan ve dil grubundan kadının şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Bu aynı zamanda şiddet uygulayan erkeklerin de, dünyanın her yerinden, her yaş, ırk, din ve sınıftan veya dil grubundan oldukları anlamına gelir. Dolayısıyla, kadına yönelik şiddetin belli bir din, dil ya da sınıfsal grubun üyelerine ya da belli bir coğrafyaya ait bir olgu olduğunu söylemek doğru değildir. Ancak bu durum aynı zamanda kendi mensubu olduğumuz sosyal grubun içindeki kadına yönelik şiddeti de görünmez kılma tehlikesi taşır. “Kadına yönelik şiddet sadece X tipi kültürlerde ya da Y tipi ailelerde olur. Bizim kültürümüzde ya da bizim aile yapımızda olmaz,” gibi inkarcı bir yaklaşım, kadına yönelik şiddetle mücadelenin önündeki en önemli engellerden biridir.

• **Kadına yönelik şiddet, kadınlar için birincil can güvenliği tehlikesidir.**

Kadınları, kanser ya da trafik kazası değil, eş ve sevgili şiddeti öldürüyor.

Kadına yönelik şiddet, kadınların ya da kadın sivil toplum örgütlerinin “abarttığı” bir konu ya da “her ailede görülebilecek ufak tefek münakaşalardan ibaret” değildir. Kadına yönelik şiddet, kadınların canına kast eder ve kadınlar için birincil can güvenliği tehlikesi oluşturur. Dünyada 15-44 yaş arası kadınların aile içi şiddetten ölme riski, kanser ya da trafik kazasından ölme riskinden daha fazladır. Nitekim, dünya genelinde cinayete kurban giden kadınların yüzde 40 ila 70’inin erkek partnerleri tarafından öldürüldüğü belirlenmiştir. Türkiye’de yapılan araştırmalarda da, evli kadınların en çok eşlerinden şiddet gördükleri ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde sadece 2011 yılında 160 kadın en yakın çevresindeki erkek tarafından öldürülmüştür.

2 Kadına Yönelik Şiddetin Biçimleri

Kadına yönelik şiddet deyince aklımıza ilk gelen fiziksel şiddettir. Oysa, fiziksel şiddet kadına yönelik şiddetin sadece bir biçimidir. Kadına yönelik şiddet, kendini, fiziksel şiddetin yanı sıra cinsel, psikolojik (duygusal-sözel) veya ekonomik şiddet olarak da gösterebilir.

Fiziksel şiddet, en yaygın olarak aile içinde ve yakın duygusal/cinsel ilişkilerde yaşanmaktadır. Türkiye’de eşi veya eski eşi tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılan kadınların oranı yüzde 39’a ulaşmaktadır. Yaşadıkları fiziksel şiddet sonucunda yaralanan kadınların oranı ise yüzde 25’dir. İstatistikler, her 10 kadından 1’inin de gebeliği sırasında fiziksel şiddete maruz kaldığını göstermektedir.

Fiziksel şiddet denildiğinde, toplumun genelde aklına gelen “öldüresiye dövülen ya da kesici aletlerle yaralanan” kadınlardır. Öte yandan medyanın da sadece bu tip ağır şiddet içeren olayları gündeme taşıması, kadınlar arasında, yaşadıkları şiddet o kadar ağır olmadığına maruz kaldıkları şiddeti önemsizleştirme eğilimi yaratmaktadır.

Şiddetin söz konusu olduğu bir ilişkide, çok defa birden çok şiddet biçiminin bir arada yaşandığı da belirlenmiştir. Örneğin, ulusal istatistikler, aile içinde ya da yakın partnerler arasında fiziksel veya cinsel şiddetin birlikte yaşanma yüzdesinin 41,9 olduğunu göstermektedir. Bir şiddet biçiminin ötekenden daha yaygın ya da daha nadir olduğunu söylemek de mümkün değildir. Ancak kimi zaman bizzat şiddete maruz kalan kadınların ve şiddet mağdurlarına hizmet sunan kamu kurumlarının psikolojik (duygusal-sözel) şiddeti ya da ekonomik şiddeti “önemsiz” ya da “kabul edilebilir” gördüklerine rastlayabiliyoruz.

Fiziksel ve kısmen cinsel şiddet dışında diğer şiddet biçimlerinin verdiği zararın daha az gözle görülür olması da bu şiddet biçimlerini görünmez kılmakta, yani yok sayılmasına neden olmaktadır. Halbuki şiddetin tüm biçimleri kadınlara aynı derecede zarar verir. Ekonomik şiddet, kadınların şiddet içeren ilişkiden kalıcı olarak uzaklaşmaları için ihtiyaç duyabilecekleri ekonomik araçları ellerinden alırken, kadınların bir bölümü için psikolojik (duygusal-sözel) şiddet daha yaralayıcıdır. Dolayısıyla şiddetin hiçbir biçimi için daha önemsiz ya da kabul edilebilir diye düşünmek mümkün değildir.

Öte yandan, cinsel şiddete uğrayan kadınların, çok defa, cinsellik toplumda mahrem bir konu olarak görüldüğü için kolluk kuvvetlerine ya da adli makamlara başvurma konusunda isteksiz oldukları belirlenmiştir. Toplumun cinsel şiddete uğrayan kadınları damgalama eğilimi de, birçok mağdur kadını bu konuda daha isteksiz ve çekingen kılmaktadır. Mağdurun mahremiyetine özen gösterilmeyen adli muayeneler, tekrar tekrar ifade vermek zorunda kalmak gibi mağduru yeniden travmatize eden adli bürokratik süreçler, mağdurları şikayetçi olmaktan vazgeçiren sebepler arasında yer almaktadır.

İşte tüm bunlar nedeniyle, cinsel şiddet, dünya çapında en sık yaşanan suçlardan biri olmasına karşın, adli makamlara en az intikâl eden suçlardan biridir. Buna rağmen, cinsel şiddet istatistiklerinin hayli yüksek olması dikkat çekicidir. Rakamlar, dünyada her 5 kadından 1’inin hayatı boyunca bir kez tecavüze ya da tecavüz girişimine maruz kaldığını göstermektedir. Yetişkin kadınların yanı sıra kız çocukları da cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Çocukluk döneminde maruz kalınan cinsel şiddet, aynı zamanda bir cinsel istismar biçimidir. Türkiye’de

kadınların yüzde 7'si, 15 yaşından önce cinsel istismar yaşadıklarını söylemiştir. İstatistikler de dünyada her yıl 5 ila 15 yaş arasında 2 milyon kız çocuğunun fuhuş sektörüne sokulduğunu da göstermektedir.

Özetle, kadına yönelik şiddet, sadece fiziksel şiddetten ibaret değildir ve farklı biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. Bu şiddet biçimlerinin hiçbirisi ötekinden daha “önemsiz” ya da “kabul edilebilir” değildir. Tüm şiddet biçimleri, kadınların temel insan haklarının ihlali ve suç teşkil eder. Bu nedenle tüm şiddet biçimlerine aynı oranda karşı çıkmamız ve bu şiddet biçimlerinin hepsiyle aynı anda ve aynı güçle mücadele etmemiz gerekir.

Aşağıda, aile içinde ve yakın duygusal/cinsel ilişkilerde kadınlara yönelik fiziksel, psikolojik (duygusal-sözel), cinsel ve ekonomik şiddetin en sık rastlanan örneklerine yer verilmektedir.

Kadına yönelik fiziksel şiddet örnekleri:

Kadının saçını çekmek; saçından sürüklemek; itip kakmak; tokat atmak; yumruklamak; tekmelemek, başını duvara vurmak; ısırarak; boğazını sıkmak; yere veya duvara fırlatmak; kesici veya vurucu aletlerle yaralamak; ellerini, ayaklarını ezmek; vücudunda sigara söndürmek; kezzap veya kaynar suyla yakmak; öldürmek; sağlık hizmetlerinden yararlanmasını engellemek vb. davranışlar.

Kadına yönelik psikolojik (duygusal-sözel) şiddet örnekleri:

Kadında korku yaratacak şekilde bağırarak/azarlamak; korkutma ve sindirme amacıyla evdeki eşyaları kırıp dökmek; (“öldürürüm”, “çocukları göstermem” gibi) tehdit etmek; hakaret ve küfür; yalnızken ve başkalarının yanında aşağılamak, alay etmek, başka kadınlarla kıyaslamak, isim takmak; aşırı kıskançlık; sürekli davranışlarını, nereye gittiğini, kimle konuştuğunu (cep telefonunu/e-posta hesabını) kontrol etmek; üzerinde denetim kurma amaçlı sürekli aramak, hesap sormak; ailesini ve arkadaşlarını kötüleyerek onlarla, komşularıyla görüşmesini engellemek; eve-odaya kilitlemek vb. davranışlar.

Kadına yönelik cinsel şiddet örnekleri:

Kadınların zorla ve/veya erken yaşta nişanlandırılması ve/veya evlendirilmesi; evlilik içi tecavüz; tecavüz sonucu evlilikler; eşin kadını başkalarıyla cinsel ilişkiye zorlaması; ensest (aile içinde çocuğun cinsel istismarı); kadını istemediği sayıda ve çok çocuk doğurmaya zorlamak ya da kürtaja zorlamak vb. davranışlar.

Kadına yönelik ekonomik şiddet örnekleri:

Kadının çalışmasına izin vermemek; istemediği işte zorla çalıştırmak; para harcamasını kısıtlamak; parasını, şahsi mallarını elinden almak; aileyi ilgilendiren ekonomik konulardaki kararları kadının fikrini sormadan tek başına almak; kadının iş bulmasını kolaylaştırıcı becerileri elde edeceği kurslara katılımını engellemek; çalışıyorsa işyerinde yükselmesini engelleyecek kısıtlamalar getirmek vb. davranışlar.

Evlilik İçi Tecavüz

Cinsel saldırının sadece “yabancı” erkeklerden geldiği düşünülür. Oysa evlilik içi tecavüz, yani kocanın karısını istemediği zamanda, istemediği yerde, istemediği biçimde cinsel ilişkiye zorlamasının sanıldığından çok daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Kadınlar evlilik içi tecavüze, hamilelikleri sırasında da maruz kalmaktadır. Dünya genelinde her 4 kadından 1'inin hamilelik

sırasında evlilik içi tecavüze uğradığı saptanmıştır. Evlilik içi tecavüz, cinsel saldırıdır ve Türk Ceza Kanunu'na göre şikayete bağlı bir suçtur.

Namus/Töre Bahanesiyle İşlenen Kadın Cinayetleri

Namus ya da töre bahanesiyle işlenen kadın cinayetleri, kadına yönelik fiziksel şiddetin en ağır biçimlerinden biridir. Namus/töre bahanesiyle işlenen kadın cinayetleri, erkeğin namusunun kadın üzerinden tanımlandığı toplumlarda, ailenin erkek üyelerinin namuslarının kirlendiği bahanesiyle işledikleri cinayetlerdir. Bu cinayetler erkeğin tek başına vereceği kararla gerçekleştirildiği gibi, geniş bir akraba grubunu kapsayan aile meclislerinin verdiği kararla da uygulanmaktadır.

Namus/töre bahanesiyle işlenen kadın cinayetlerinde öne sürülen gerekçeler arasında, kadının pantolon giymesi, camdan bakması, dışarıya yalnız çıkması, aileden olmayan bir erkekle konuşması, “izinsiz” olarak ailesini ziyareti, boşanması, evlilik dışı cinsel ilişki ya da hamilelik yaşaması gibi gerekçeler sıralanmaktadır.

Namus ve töre cinayetlerinin yaygın olduğu toplumlarda, kadının bedeninden ve cinselliğinden, kadının kendisinin değil, tüm aile ya da toplumun sorumlu olduğu kabul edilir. Bu toplumlarda kadının kendi bedeni ve cinselliği üzerinde hakkı bulunmaz. Erkek, kadının bedeninin sahibi kabul edilir. Namus; dürüstlük, ticarete hile yapmamak gibi olası farklı anlamları ile değil, sadece cinsellik ve özellikle kadın bedeni üzerinden tanımlanır. Bu toplumlarda erkek ve kadın için çifte standarda dayalı namus anlayışları bulunur. Erkeğin yapmasına izin verilen herhangi bir davranış, kadın için öldürülme gerekçesi olabilir.

Yeni Türk Ceza Kanunu ile namus ya da töre cinayetlerinde “haksız tahrik” indirimi kaldırılmış ve failerin kanunda öngörülen en ağır ceza olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılması hükmü getirilmiştir.

Cinsel Taciz

Kişinin rızası dışında ona yönelik gerçekleşen her türlü cinsel içerikli söz, tavır veya davranış, cinsel tacizdir. Bir sözü ya da davranışı cinsel taciz yapan, o söze ya da davranışa maruz kalan kadının buna rıza göstermemesidir. Kişinin bir söz ya da davranışın cinsel taciz olmadığından emin olmasının en kesin yolu, o söz ya da davranış yönelttiği diğer kişinin rızasını aldığından emin olmasıdır. Cinsel taciz, sokakta, işyerinde, okulda, kamuya ya da özel sektöre ait bir kurumda ya da bir sivil toplum kuruluşunda yaşanabilir. Türk Ceza Kanunu'nda cinsel taciz suçtur. Cinsel taciz suçunun, işyerinde “hiyerarşi veya hizmet ilişkisinden kaynaklanan nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle ya da aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan yararlanarak” işlenmesi durumunda ceza artırılır.

Hangi davranışlar cinsel taciz niteliğindedir?

Sözlü sarkıntılık, laf atmak; elle sarkıntılık; çift anlamlı sözcüklerle kadın cinselliğinden ya da cinsel ilişkiden söz etmek; cinsel içerikli küfürler, fıkralar; ısrarlı iltifatlar, bakışlar, imalar; dostluk görünümü altında rahatsız eden konuşma ve dokunmalar; dokunma konusunda fırsatçı tutumlar; sürtünmek vb.

Cinsel Saldırı ve Cinsel İstismar

Kişinin rızası dışında, silah kullanarak ve/veya tehdit ve zorlamayla onun bedenine yönelik gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış, cinsel saldırıdır. Türk Ceza Kanunu'nda cinsel saldırı suçtur. Suçun, beden ve ruh bakımından kendini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle işlenmesi gibi özel durumlarda ceza artırılır.

Türk Ceza Kanunu, çocuklara yönelik cinsel saldırıyı “Çocukların Cinsel İstismarı” başlığı altında suç olarak tanımlamıştır. Kanunda, 15 yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış ve diğer çocuklara karşı cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, cinsel istismar kabul edilmektedir. Cinsel istismarın üstsoy, ikinci veya üçüncü derecede kan hısımları, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmesi gibi özel durumlarda ceza artırılır.

Cinsel Saldırı Hakkında Yanlış Bilinenler	
Saldırganlar her zaman mağdur kadının tanımadığı yabancılardır.	YANLIŞ. Dünyanın çeşitli yerlerindeki cinsel şiddet istatistikleri, cinsel saldırı vakalarının yarısından fazlasında saldırganların, mağdur kadının tanıdığı kişiler olduğunu ortaya koyuyor.
Bir erkeğin dış görünüşünden tecavüzcü olup olmadığı anlaşılabilir.	YANLIŞ. Tıpkı kadına yönelik şiddetin diğer biçimlerinde olduğu gibi, cinsel şiddette de fail her türlü ekonomik ve sosyal gruba mensup olabilir. Bir kişiye dışarıdan bakarak tecavüzcü olup olmadığını anlamak olanaklı değildir.
Kadın davetkâr olarak nitelendirilebilecek bir biçimde giyiniyor ya da davranıyorsa tecavüz meşrudur.	YANLIŞ. Kadın rıza göstermediği müddetçe ona yönelik her türlü cinsel davranış, cinsel saldırıdır. Cinsel saldırı, mağdurun nasıl giyindiği ya da davrandığından bağımsız olarak, her zaman ve her durumda bir insan hakkı ihlâli ve suçtur.
Bazı kadınlar tecavüzü hak eder.	YANLIŞ. Hiç kimse, hiçbir durumda kendisine yönelik bir insan hakkı ihlâlini ve suçu hak etmez. Cinsel saldırı, her zaman ve her durumda bir insan hakkı ihlâli ve suçtur.
Silah kullanılmamışsa bu tecavüz değildir.	YANLIŞ. Cinsel saldırı, silahla ya da tehditle gerçekleşebilir. Bir davranış cinsel saldırı kılan, silah kullanılıp kullanılmaması değil, davranışın yöneltildiği kadının bu davranışa rızasının olmamasıdır.
Mağdur kadının saldırganla duygusal ya da cinsel ilişkisi varsa ya da olmuşsa bu tecavüz değildir.	YANLIŞ. Bir kadın rıza göstermediği müddetçe ona yönelik her türlü cinsel davranış, cinsel saldırıdır. Bu cinsel davranış uygulayan kişinin, kadının hali hazırdaki ya da eski kocası/sevgilisi olması, davranışın hak ihlâli ve suç niteliğini değiştirmez.
Kadınlar “hayır” dediklerinde aslında “evet” demek isterler, biraz zorlamakta sakınca yoktur.	YANLIŞ. Bir kadının rızası alınmadığı müddetçe, ona yöneltilen her türlü cinsel davranış, cinsel saldırıdır. Kadınlar “hayır” dediklerinde, bu “hayır” anlamına gelir.
Eğer gerçekten tecavüz olsaydı, mağdur kadın hemen şikayette bulunurdu.	YANLIŞ. Cinsel saldırı, buna maruz kalan kişilerde utançtan, korkuya ve endişeye kadar bir dizi duyguyu tetikler. Kadınların, toplum tarafından damgalanmaktan ya da saldırganın kendilerine daha büyük bir zarar vermesinden korktukları için, cinsel saldırının hemen sonrasında adli makamlara başvuramaları doğal ve anlaşılabilir bir durumdur.

3 Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Şiddet uygulamak öğrenilen bir davranış biçimidir. Erkek çocuklar, küçük yaşlardan itibaren, erkek olmanın egemenlik kurmak ve şiddet uygulamakla ilgili olduğunu öğrenirler. Ailelerinde babalarının annelerini, kız kardeşlerini dövdüğünü gören erkek çocukları, erkeğin karısını dövmesinin normal bir ilişki kurma yöntemi ve erkeğin doğal hakkı olduğunu sanarak büyür.

Sanıldığı gibi aksine, işsizlik, ekonomik sorunlar, eğitimsizlik veya alkol ya da uyuşturucu kullanımı, kadına yönelik şiddetin nedenini oluşturmaz. Eğer böyle olsaydı, dünyada şiddet uygulayan erkeklerin ve şiddete maruz kalan kadınların hepsinin ya da çoğunun işsiz, yoksul ya da düşük eğitimli olması gerekirdi. Ancak istatistikler, kadına yönelik şiddetin faillerinin ve mağdurlarının eğitim seviyesi ve ekonomik durum bakımından çeşitlilik gösterdiğini ortaya koyuyor. Örneğin, Türkiye’de eğitim düzeyi daha yüksek olan kadınlar arasında bile her 10 kadından 3’ü eşleri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalıyor.

Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi, kadına yönelik şiddeti, erkekler ile kadınlar arasındaki iktidar ilişkilerinin bir sonucu olarak tarif ediyor. Bir başka deyişle, kadına yönelik şiddetin nedeni, kadınlarla erkekler arasındaki eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkileridir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerimiz ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Biyolojik cinsiyet özelliklerimiz üreme fonksiyonlarımızla ilgilidir, doğuştan gelir ve evrenseldir. Toplumsal cinsiyet özelliklerimiz ise kadın ve erkek olmaya yüklenen anlamlar, roller ve beklentilerle ilgilidir. Toplumsal cinsiyet rollerini, çocukluktan itibaren ailede, okulda, sokakta ve medya aracılığıyla öğrenir ve kendi yaşamlarımızda cinsiyetimizden beklenen tutum ve davranışları göstererek yeniden üretiriz.

Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve erkeklerin, yasalar önünde haklarda, toplumsal ve ekonomik fırsatlara ve hizmetlere erişimde ve tüm karar mekanizmalarında temsilde eşit olmaları anlamına gelir. Kadınlara ve erkeklere yüklenen bazı toplumsal cinsiyet rolleri ise sadece toplumsal cinsiyet eşitsizliğine değil, aynı zamanda kadına yönelik şiddetin yaygın olarak kabul görmesine de yol açar.

Erkeğin baskın, kadının itaatkâr yetiştirilmesi; erkeğe kadını denetleme rolü verilirken (“Ne biçim erkeksin, bir karına sahip çıkamıyorsun!”) kadının aile bütünlüğü için şiddete katlanmasının beklenmesi gibi erkeklere ve kadınlara yüklenen bazı toplumsal cinsiyet rolleri, kadına yönelik şiddetin kadın-erkek ilişkisinin doğal bir parçası gibi görülmesi (“Kocandır döver de sever de!”) ve kabullenilmesi ile sonuçlanır.

Kadına yönelik şiddet ile toplumsal cinsiyet eşitsizliği arasında iki yönlü bir ilişki vardır: Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların şiddete karşı çıkmak ve şiddetle mücadele etmek için gerekli sosyal ve ekonomik donanımına sahip olmasını engellerken, şiddetin kadınların tüm yaşamlarını ve varoluşlarını kontrol edici niteliği de, kadınların toplumsal, ekonomik ve siyasi fırsatlara, hizmetlere ve karar mekanizmalarına erişimlerini ve bu alanlarda temsillerini ortadan kaldırmaktadır. Bir başka deyişle, kadına yönelik şiddet ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve ayrımcılığın sürmesi birbirini besleyen iki süreçtir.

Nitekim, kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadelede önemli uluslararası araçlardan biri olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) Komitesi’nin Kadına Yönelik Şiddet Konusunda 19 No’lu Tavsiye Kararı, kadına yönelik

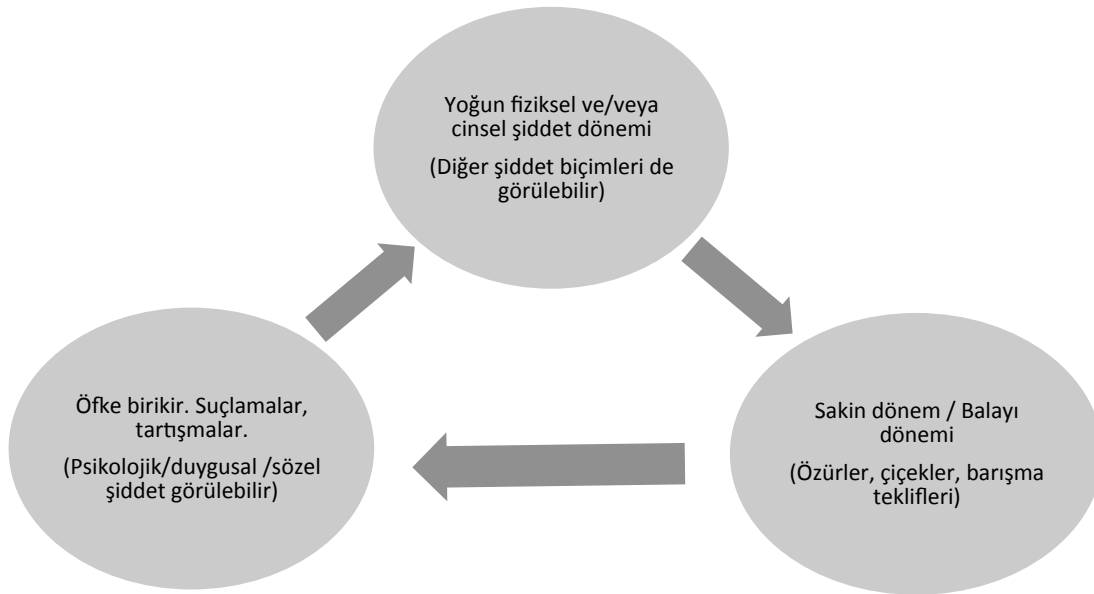
şiddeti, “Kadınların, erkeklerle eşit olarak hak ve özgürlüklerini kullanmalarını ciddi şekilde engelleyen bir ayrımcılık biçimi,” olarak tanımlamıştır.

4 Kadına Yönelik Şiddetin Dinamikleri

Kadına yönelik şiddetin, bir seferlik ya da geçici bir durum olmadığı, görüldüğü/yaşandığı ilk andan itibaren müdahale edilmediğinde, çok defa daha da ağırlaşarak sürdüğü, kadının kalıcı olarak sakatlanması ya da ölümüne yol açtığı bilinmektedir.

Aşağıda yer alan “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Döngüsü”, şiddetin, şiddete maruz kalan kadın açısından nasıl bir kısır döngü haline geldiğini göstermektedir. Birçok şiddet vakasında bu döngüyü gözlemlemek mümkündür. Yoğun fiziksel ve/veya cinsel şiddet içeren dönemi, şiddet uygulayıcısı erkeğin özürler ve çiçekler eşliğinde barışma teklifiyle geldiği sakin, şiddetsiz bir dönem ya da “balayı dönemi” takip eder. Birkaç gün, birkaç hafta ya da birkaç ay süren bu dönem, karşılıklı öfkenin birikmesi, suçlamaların başlamasıyla sona erer. Psikolojik (duygusal-sözel) şiddetin de görülebileceği bu dönemi takiben, fiziksel ve cinsel şiddet başta olmak üzere yoğun şiddet dönemi yeniden başlar. Bu döngü, yıllarca bu şekilde devam edebildiği gibi, balayı döneminin her seferinde tekrarlanması, kadının, şiddet uygulayan erkeğin düzeleceğine olan inancını taze tutarak şiddet ilişkisini sonlandırmasını da engeller.

Şekil 1: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Döngüsü

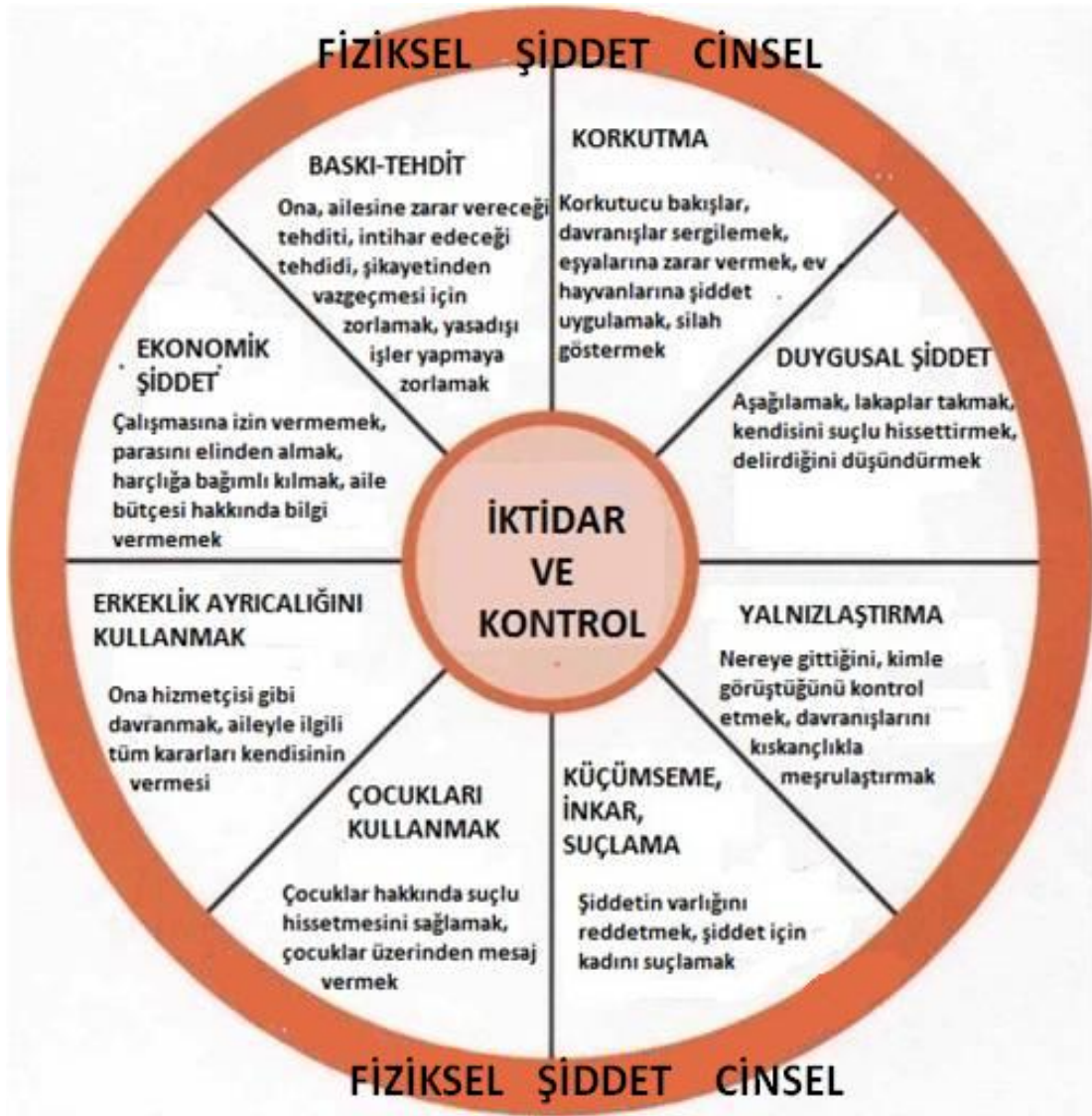
İktidar ve Kontrol Çemberi

Bir ilişkide bir ya da birden fazla şiddet biçimini bir arada görmek sık rastlanan bir durumdur. Çoğu zaman bu şiddet biçimlerinin mağdurda yarattığı terör, onun bir diğer şiddet biçimine direncini de zayıflatır. Örneğin fiziksel şiddet, kadının cinsel şiddete bedensel direncini de geçersiz kılar. Psikolojik (duygusal-sözel) şiddet kadının şiddet ortamından uzaklaşması için

ihtiyaç duyduğu özgüven ve özsaygının erimesine yol açar. Ekonomik şiddet ise kadının şiddet ilişkisini sonlandırmak için ihtiyaç duyabileceği ekonomik araçları elinden alır.

ABD'nin Minnesota eyaletinde, Duluth Aile içi Şiddete Müdahale Programı tarafından, şiddete uğramış 200'den fazla kadının deneyimleri üzerinden geliştirilen İktidar ve Kontrol Çemberi, farklı şiddet biçimlerinin birbiriyle ilişkisini ve mağdur üzerinde yarattığı topyekûn etkiyi ortaya koymuştur. Örneğin ekonomik ve psikolojik-duygusal baskı (maddi kontrol, baskı, tehdit, yalnızlaştırma, küçümseme, inkâr, suçlama gibi taktikler) fiziksel ve cinsel şiddet aracılığıyla yaratılan iktidar ve kontrolün artmasına yol açmaktadır.

Mağdurun saldırganın sürekli erişiminde olması, saldırının sürekli tekrarlanması, mağdurla saldırgan arasında duygusal (bazen ekonomik) bir ilişki olması; saldırganın, mağdurun ve toplumun aile içi şiddeti meşru ve doğal görmesi; tüm tarafların aile birliğinin her şeye rağmen devamından yana olmaları gibi faktörler, kadına yönelik aile içi şiddetle mücadeleyi güçleştirmektedir.

Araştırmalar, Türkiye’de kadınların yüzde 48,5’inin yaşadıkları şiddeti kimseye anlatmadığını ortaya koymuştur. Bu kadınların şiddeti sonlandırmak için girişimde bulunmamalarının ardında ise çeşitli toplumsal, ekonomik ve psikolojik nedenler vardır.

Araştırmalar, kadınların, yaşadıkları şiddeti üçüncü kişilerle paylaşımlarının ayıp olduğunu düşündüklerini de göstermiştir. Ne yazık ki, “Kol kırılır, yen içinde kalır,” hala yaygın bir düşünce biçimidir. Kadının bazen canı pahasına da olsa evliliğini sürdürmesi gerektiği, bunun çocukların iyiliği için de olduğu düşüncesi sık rastlanan bir durumdur. Oysa aile içi şiddete tanıklık yaparak büyüyen çocuklar için bu durum da, bir psikolojik şiddet biçimi oluşturur. Bu kadınlar ayrıca, şiddet içeren ilişkinin sonlanmasının ardından yoksulluğa düşecekleri korkusu da taşırlar.

Bir kadının aynı yatağa baş koyduğu eşinin kendisine şiddet uyguladığı gerçeğiyle yüzleşmesi çok güçtür. Kadınların şiddeti “istisna”, “kaza” gibi görmeye çalışarak ve kendilerini “kocam beni seviyor, bana zarar vermek istemez” diye düşünmeye zorlayarak, bunun bir daha tekrarlanmayacağına inanmaya çalıştıkları da bilinen bir gerçektir.

Şiddetle yüzleşen kadınların birçoğu kendini yalnız ve çaresiz hissetmekte, şiddetin kaderi olduğunu ve şiddet karşısında yapabileceği bir şey olmadığını düşünmektedir. Birçok kadın, yaşadığı şiddet için çevresinin onu suçlamasından korkmaktadır. Kadınların kendilerinin de, maruz kaldıkları şiddet için kendilerini suçlamaya meyilli olabildikleri gözlenmiştir. Şiddete uğrayan kadınların, şiddeti “Zaten benim hatamdı, şiddeti hak etmişim,” düşüncesiyle kabullenmeye çalışmalarına sıkça rastlanmaktadır. Birçok kadın ise şiddeti sonlandırmak için girişimde bulunduğu taktirde şiddetin artacağı ya da bir ayrılık durumunda çocuklarını göremeyeceği korkusunu taşır.

5 Kadına Yönelik Şiddetin Kadınlar Üzerindeki Etkileri

Kadına yönelik şiddet, maruz kalan kadınlar üzerinde, şiddetin dozuna göre hafif ya da ağır fiziksel izler bırakır. Şiddetin yarattığı ruhsal travma ise uzun bir süre boyunca devam edebilir. Fiziksel şiddet sonucunda morluklar, yaralar, yanıklar, kırıklar, duyu kaybı ya da başka bir kalıcı sakatlık oluşabilir. Cinsel şiddet sonucunda vajinal kanama, ağrılı adet görme, düşük ya da istenmeyen gebelik yaşanabilir.

Şiddet, maruz kalan kadında, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, yeme ve uyku bozukluğu gibi ruhsal durumlara yol açar. Şiddete maruz kalan kadınların sağlık sorunları yaşama, intihar etmeyi düşünme ya da deneme olasılıkları da en az 2 kat artar.

Şiddet gören kadın, şiddet karşısında utanma, suçluluk, değersizlik, yalnızlık, başarısızlık ve yetersizlik hisseder. Öz güven kaybı yaşar, kendini değersiz ve işe yaramaz görmeye başlar. Kişisel sınırlarını çizemez; kendini, haklarını korumayı unuttur; karar almakta güçlük çeker. Sürekli korku ve kaygı içinde yaşar. Her yaptığığın hatalı olduğunu düşünerek sürekli kendini suçlar.

Şiddet gören kadının sosyal ilişkileri bozulur. Sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimi, toplumsal, siyasal ve ekonomik yaşama katılımı azalır. İş varsa işini kaybetme ya da verimsizlik nedeniyle işinde gelişememe gibi sorunlar görülebilir. Kadına yönelik şiddet bu yönüyle toplumsal ve ekonomik kalkınmanın da önünde engeldir. Kanada’da yapılan bir araştırma, şiddete uğrayan

kadınların yüzde 30'unun işini tümüyle, yüzde 50'sinin ise geçici olarak bıraktığını ortaya koymuştur. Yapılan hesaplama göre, Kanada'da mağdurların tıbbi bakım masrafları ve işyerlerindeki verimlilik kayıpları göz önüne alındığında, kadına yönelik şiddetin ülke ekonomisine getirdiği yük, yıllık 1.6 milyar dolara denk gelmektedir.

6 Kadına Yönelik Şiddetin Tanık Olan Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Kadına yönelik şiddet, sadece kadınlara değil, evde bu duruma tanık olan çocuklara da zarar vermektedir. Babasının annesine şiddet uyguladığına tanık olan çocuklar için bu durum, etkileri hayatı boyunca silinmeyecek bir psikolojik şiddet biçimidir. Şiddete tanık olan çocukların, travma sonrası stres bozukluğu; depresyon; yeme, uyku ve davranış bozuklukları; altına kaçırma, öfke kontrolünde zayıflık; okulda başarısızlık, öğrenme güçlüğü; arkadaşlarla ilişkilerde sorunlar yaşadığı görülmüştür. Ayrıca şiddete engel olamamak ve annesini koruyamamış olmak da çocukta suçluluk ve yetersizlik duygusuna yol açmaktadır. Şiddete tanık olan çocuklarda intihar eğilimi ortaya çıkarken, annenin yaşadığı şiddete bağlı olarak geçirdiği depresyon nedeniyle, daha küçük yaşta olan çocuklarının temel fiziksel bakım ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çektiği bilinmektedir. Çocukların bu nedenle de zarar gördüğü çok açıktır.

Annelerinin ve ailedeki diğer kadınların şiddete maruz kalmalarına sürekli olarak tanıklık eden çocukların, giderek kadınların saygıyı hak etmediği, sizi seven insanların size aynı zamanda şiddet uygulamasının normal olduğu, kadınları denetlemek için onlara şiddet uygulanmasının kabul edilebilir bir davranış olduğu ve şiddetin geçerli bir sorun çözme yöntemi olduğu gibi kadına yönelik şiddetin sürmesine yol açan değer yargılarını içselleştirdikleri de görülmektedir. Kadına yönelik şiddetin yaşandığı ailelerde yapılan çalışmalar, annelerinin yaşadığı şiddete tanık olan erkek çocuklarının kendi karılarına karşı şiddete meyilli, kız çocuklarının da kendi kocalarından gelen şiddeti kabullenici davranışlar gösterdiğine işaret etmektedir.

7 Dünyada Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Temel Yaklaşımlar

Dünyada kadına yönelik şiddet, 1970'li yıllardan itibaren kadın sivil toplum örgütlerinin çabasıyla uluslararası kamuoyunun, devletlerin ve uluslararası kurumların gündemine girmiştir.

Kadına yönelik şiddetin ve cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması için Birleşmiş Milletler bünyesinde hazırlanan uluslararası metinlerde, kadına yönelik şiddet, kadınların yaşama hakkı, bedensel ve psikolojik bütünlük ve dokunulmazlık hakkı, şiddetten uzak ve güvende yaşama hakkı ve kişisel gelişme hakkı gibi temel insan haklarının ihlali olarak tarif edilir. Kız çocuklarının ve kadınların insan hakları, evrensel insan haklarının ayrılmaz ve bölünmez bir parçası olarak tanımlanır.

Ayrıca, bu metinlerde kadına yönelik şiddetin “özel alan” a yani aile ya da bireyler arası ilişkilere ait bir mesele olarak görülmeyip kamusal bir sorun olarak ele alınması gerektiği; kadına yönelik şiddetin önlenmesi, mağdurların korunması ve rehabilite edilmesinde devletin sorumlu olduğu vurgulanır.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

Birleşmiş Milletlerin 6 temel insan hakları sözleşmesinden biri olan “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi” (CEDAW), kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığını şöyle tanımlar:

“Siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki insan haklarının ve temel özgürlüklerin, kadın-erkek eşitliğine dayalı olarak, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını; kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran, cinsiyete dayalı her hangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama”.

1979 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilerek üye ülkelerin imzasına açılan CEDAW’a, Türkiye 1986 yılından bu yana taraftır. Sözleşmede, taraf devletlerin, ayrımcılık içeren yasaları değiştirmeleri ya da yürürlükten kaldırmaları; kadınları cinsiyet ayrımcılığından koruyan yasal düzenlemeler yapmaları ve kadın-erkek eşitliğini fiilen sağlamak için geçici özel önlemler almaları öngörülür. Sözleşme, geçici özel önlemlerin ayrımcılık kabul edilemeyeceğini açık bir biçimde belirtir. Taraf devletler, sadece devlet kurumlarında değil, devlet-dışı kurumlarda ve özel alanda da ayrımcılığı engellemekle yükümlüdür. Taraf devletlerin, 4 yılda bir CEDAW Komitesine ülke raporu vermesi ve Komitenin tavsiye kararlarına uyması beklenir. CEDAW Komitesi, 23 bağımsız uzmandan oluşur ve raporların kapsadığı dönemde, ilgili ülkelerde kadına yönelik cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması için devletlerin yaptığı çalışmaları denetler.

CEDAW’a taraf ülkelerin kadın sivil toplum örgütleri, her ülke raporuyla paralel zamanlarda, ülkelerinde yaşanan kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığı ile ilgili alternatif rapor ya da “gölge rapor” hazırlayarak CEDAW Komitesi’ne sunar.

CEDAW’ın taraf devletlerde daha etkili uygulanabilmesi için 1999 yılında bir İhtiyari Protokol hazırlanmış ve ülkelerin imzasına açılmıştır. İhtiyari Protokol, CEDAW kapsamında haklarının ihlâl edildiği iddiasını taşıyan kişilere CEDAW Komitesi’ne doğrudan başvuru yapma hakkını tanımaktadır. Protokol, ayrıca, CEDAW Komitesi’ne, CEDAW kapsamında korunan hakların “vahim” ya da “sistematik” ihlâli yönünde güvenilir bilgi aldığında, taraf devleti “inceleme” hakkı da tanır. Türkiye İhtiyari Protokol’e 2003 yılından bu yana taraftır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Nahide Opuz Kararı

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2009 tarihli kararıyla, Türkiye’de Nahide Opuz’un yaşadığı şiddetten kurtulmak için birçok kez adli makamlara başvurmuş olmasına rağmen, devlet tarafından şiddetten korunamamış olması ile ilgili davada Türkiye’yi tazminata mahkum etmiştir.

Mahkeme, Nahide Opuz vakasında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin yaşam hakkına ilişkin 2. maddesinin, işkence ve kötü muamelenin önlenmesine ilişkin 3. maddesinin ve ayrımcılığa uğramama hakkına ilişkin 14. maddesinin ihlâl edildiğine karar vermiştir. Mahkeme kararında, devletlerin, istemeyerek dahi olsa, kadına yönelik şiddeti önleyememesinin, kadınların hukuk önünde eşit muamele görme hakkını ihlâl ettikleri anlamına geldiği de vurgulanmıştır.

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi

11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılan ve şimdiye kadar Türkiye de dahil 13 ülke tarafından imzalanan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi, şiddet mağdurlarının etkin korunması ve şiddetin önlenmesi için yasalar düzeyinde politika geliştirilmesi ile kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığıyla mücadele ve kadınların güçlendirilmesi hedeflerine yönelik olarak imzacı devletlerin sorumluluklarını tanımlamaktadır. Sözleşmede, 10-15 kişilik uzman grubunun taraf devletlerin politikalarını izleyip raporlaması öngörülmüştür. Sözleşme, TBMM'de Kasım 2011'de onaylanmıştır.

8 Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele

Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadele, 1980'li yılların ikinci yarısından itibaren kadın sivil toplum örgütlerinin konuyu kamuoyunun ve devletin gündemine getirmesiyle başlamıştır. 1987 yılında düzenlenen "Dayağa Karşı Yürüyüş" ve "Dayağa Karşı Kampanya", 1989 yılından düzenlenen ve 2008 yılından tekrarlanan "Cinsel Tacize Hayır - Mor İğne Kampanyası", 2004 yılında "Sığınmaevleri İçin Dilekçe Eylemi" ve 2002-2004 "Türk Ceza Yasası Reformu Kampanyası", hem kadın hareketi, hem de kadına yönelik şiddetle mücadele tarihi için önemli kilometre taşlarıdır.

Kadın sivil toplum örgütlerinin aktif savunuculuk çalışmaları sonucu, 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren başlayan ve 2000'li yıllarda ivme kazanan yasal düzenlemeler, kadına yönelik şiddetle mücadelenin yanı sıra şiddetin devamına yol açan cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için de kritik adımlardır. Bu yasal düzenlemelerin bazıları aşağıda daha ayrıntılı ele alınmıştır:

Anayasa

2001 yılında yapılan değişiklik ile Anayasa'nın 41. maddesinin "Aile Türk toplumunun temelidir" şeklindeki 1. fıkrasına "ve eşler arasında eşitliğe dayanır" ibaresi eklenmiştir. 2004 yılında yapılan değişiklikle 10. maddeye ise "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür" ibaresi dahil edilmiştir.

Medeni Yasa

2002 yılında yenilenen Medeni Kanun ile aile reisliği kavramı ortadan kaldırılmış; aile birliğinin yönetiminde eşlere eşit söz hakkı tanınmıştır. Evin seçimini kocanın yapacağına dair hüküm değiştirilerek, eşlerin oturacakları evi birlikte seçecekleri hükmü getirilmiştir. Eşlerden birinin, diğer eşin açık rızası bulunmadan, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshetmesi veya devretmesi engellenmiştir. Kadının çalışmasını kocasının iznine bağlayan madde kaldırılmıştır.

Evlenme yaşı kadın ve erkekler için eşitlenerek 17'ye yükseltilmiştir. (Olağanüstü durumlarda hakim izniyle 16 yaşını doldurmuş kişiler de evlenebilir.) Hiç kimsenin zorla evlendirilemeyeceği, aksi durumda evliliğin iptalinin istenebileceği hükmü de getirilmiştir.

Velayetin kullanılmasında eşlerin anlaşamaması durumunda, babanın oyunun üstün olduğunu kabul eden eski yasa hükmü kaldırılırken, edinilmiş mallara katılma hakkı, yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir.

İş Yasası

2003 tarihli İş Kanunu ile işe alınmada, çalışma koşullarında ve iş akdinin sonlanmasında cinsiyet dahil hiçbir nedenle ayırım yapılamayacağı hükmü getirilmiştir. Ücretli doğum izni 16 hafta (8 hafta doğum öncesi, 8 hafta doğum sonrası) olarak düzenlenmiştir. İş yerinde cinsel tacizin, iş akdinin feshinde haklı neden oluşturması hükmü getirilmiştir.

Türk Ceza Yasası

2005 yılında, kadın hareketinin ulusal düzeydeki savunuculuk çalışmalarıyla yenilenen Türk Ceza Kanunu'nda cinsel suçlar, aile ve toplum düzenine karşı işlenmiş suçlar olmaktan çıkarılıp, "Kişilere Karşı Suçlar" başlığı altında "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" olarak düzenlenmiştir.

Kadınlar arasında bakire-bakire olmayan, evli-evli olmayan gibi çeşitli ayrımlar üzerinden cezai yaptırımları düzenleyen maddeler değiştirilmiştir. Cinsel saldırıda bulunanın mağdurla evlenmesi halinde uygulanan ceza erteleme veya indirimi kaldırılmıştır. Evlilik içi tecavüz şikayete bağlı bir suç haline getirilmiştir. Namus/töre bahanesiyle işlenen cinayetler, nitelikli adam öldürme kapsamına alınmış ve ağırlaştırılmış müebbet hapisle cezalandırılması hükmü getirilmiştir. Yeni yasa ile ayrıca, birden çok evlilik ve resmi tören yapmadan dinsel törenle evlenmek suç olarak düzenlenmiştir.

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Aile içi şiddet kavramı, ilk kez 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile yasalarda yer almıştır. 1998 yılında yürürlüğe giren ve 2007 yılında değiştirilerek genişletilen 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Aile Mahkemesi tarafından şiddet uygulayana yönelik olarak hükmolunabilecek tedbirleri sıralamaktaydı. Bu yasanın uygulamada ihtiyaçlara yanıt vermemesi üzerine 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun hazırlanmış ve 8 Mart 2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilmiştir. 6284 sayılı Kanunun kabulü ile, 4320 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

6284 Sayılı Kanun, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Kanunda, ev içi şiddet, "şiddet mağduru ve şiddet uygulayana aynı haneyi paylaşırsa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet", kadına yönelik şiddet ise "kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış" olarak tanımlanmaktadır.

6284 Sayılı Kanuna göre, mülki amirler ve hakimler, şiddete uğrayanı korumaya yönelik bazı önleyici tedbir kararları verebilir. Kanun kapsamında, ayrıca, illerde Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri kurulması ve bu merkezlerde tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının

izlenmesi sağlanarak şiddete uğrayanlara ve şiddet uygulayanlara psiko-sosyal rehberlik sağlanması öngörülmektedir.

Belediye Yasası

5993 sayılı Belediye Yasası ile büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50 bini geçen belediyelerin kadın ve çocuklar için koruma evleri açması öngörülmüştür. Bu madde, bahsi geçen belediyelerin, şiddete uğramış ve can güvenliği riski olan kadınlar için sığınmaevleri açması olarak yorumlanmaktadır. Yasada, bu maddeyi yerine getirmeyen belediyelere ilişkin bir yaptırıma yer verilmemiştir ama sığınmaevleri açmanın belediyelerin yasal bir sorumluluğu olarak tanımlanması, kadın sivil toplum örgütlerinin bulundukları illerin belediyelerinden sığınmaevi talep etmesine olanak sağlamaktadır.

Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler Konulu 2006/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesi

04 Temmuz 2006 tarihli bu genelge, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi çok taraflı bir çalışma olarak ele alır. Genelgede, namus/töre cinayetleri dahil olmak üzere kadına yönelik şiddetin ve çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması için çeşitli yerel ve merkezi kamu kurumlarının, üniversitelerin ve sivil toplum kuruluşlarının koordinasyon içinde yürütecekleri çalışmalar tanımlanmıştır.

Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları Konulu 2010/10 İçişleri Bakanlığı Genelgesi

İçişleri Bakanlığı'nın 81 ilin Valiliklerine gönderilen bu genelgesinde, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadınların güçlendirilmesini sağlamaya yönelik olarak İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van'da hazırlanan Yerel Eşitlik Eylem Planları kapsamında yapılan çalışmalar özetlenmiş ve bu çalışmaların katılımcı bir süreçle yaygınlaştırılması istenmiştir.

TBMM'de ve Yerel Meclislerde Eşitlik Komisyonları

TBMM'de, "Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu" kurulmasına dair yasa, 25 Şubat 2009 tarihinde kabul edilmiştir. Komisyon, kadın haklarının korunması ve geliştirilmesi ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik olarak, ülkemizdeki ve uluslararası alandaki gelişmeleri izlemektedir. Ayrıca istenildiğinde TBMM'ye sunulan kanun tasarısı ve teklifleriyle kanun hükmünde kararname hakkında ihtisas komisyonlarına da görüş sunmaktadır.

Geçtiğimiz yıllarda, Van'dan İzmir'e, Nevşehir'den Kars'a birçok ilde Belediye Meclisi ve İl Genel Meclislerinde "Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonları" kurulmuştur. Bu komisyonlar, bulundukları illerde kadınların güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusunda belediye ve il özel idarelerinin yaptığı çalışmaları izlemekte ve istenildiğinde görüş bildirmektedir.

9 Şiddete Uğrayan Kadınlar İçin Başvuru Mekanizmaları

Mevcut istatistiklere göre Türkiye’de şiddete uğrayan kadınların neredeyse yarısının yaşadıkları şiddeti kimseye anlatmadıkları düşünüldüğünde, şiddete uğrayan kadınların korunması için geliştirilen başvuru mekanizmalarının kolay erişilir, etkin, güvenli ve güçlendirici olmasının kadına yönelik şiddetle mücadelede ne kadar önemli olduğu anlaşılabacaktır.

Şiddete uğrayan kadınların ya da şiddete tanıklık eden üçüncü kişilerin, yaşanan şiddetin sonlandırılması ve mağdurların korunması için telefonla ya da bizzat başvurabilecekleri birçok farklı merci bulunur. Bu başvuru mercileri şöyle sıralanabilir:

- Valilikler-Kaymakamlıklar
- Polis Merkezleri ve Jandarma Karakolları
- 155 Polis İmdat ve 156 Jandarma İmdat
- Cumhuriyet Savcılığı
- Aile Mahkemesi
- Sağlık Kuruluşları
- İl Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlükleri - Aile Danışma Merkezleri
- Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri
- Alo 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Özürlü Sosyal Hizmet Danışma Hattı
- Kadın Danışma Merkezleri (Belediyeler ve Kadın Sivil Toplum Örgütleri)
- Kadın Danışma Merkezleri ve Adli Yardım Büroları (Barolar)

Bu başvuru mercileri, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında, şiddeti önlemeye ya da şiddete uğrayan kadınları korumaya yönelik hizmetler sunar. Yasada şiddet, “kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış” olarak tanımlanmaktadır, Yasadan - şiddet uygulayanla aynı hanede yaşama şartı aranmaksızın - şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişiler yararlanabilir.

Valilikler-Kaymakamlıklar

Şiddete uğrayan kadınlar, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında bulundukları yerdeki mülki amirlere, bir başka deyişle, Valilik ve Kaymakamlıklara başvurarak koruyucu tedbir kararları alınması talebinde bulunabilirler.

Mülki amirler, bu koruyucu tedbir kararları çerçevesinde, şiddete uğrayan kadına ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara uygun bir barınma yeri, geçici maddi yardım, psiko-sosyal destek veya kreş imkanı sağlayabilir. Şiddete uğrayan kadının can güvenliği tehlikesi bulunması durumunda geçici olarak koruma altına alınması sağlanabilir.

Polis Merkezleri ve Jandarma Karakolları

Şiddete uğrayan kadınlar, şiddet uygulayan kişiden şikayetçi olmak ve/veya 6284 sayılı Kanun'dan yararlanmak ya da bir sığınmaevine yerleştirilmek için, il ve ilçe merkezlerinde polise, köylerde jandarmaya başvurabilir. Polis merkezi ya da jandarma karakoluna gidildiğinde, görevliye yaşanan olay ayrıntılı olarak anlatılarak tutanak tutturulur.

Başvurucu, fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmışsa, görevli memurdan muayenesinin yapılması için bulunduğu yerde varsa Adli Tabipliğe, yoksa bir sağlık kuruluşuna sevkini istemelidir. Şiddetin izleri kaybolmadan muayene olmak önemlidir. Kanuna göre, muayene olacak kadın, kadın hekim talebinde bulunabilir. İlgili yasal düzenleme, bu talebin olanaklar ölçüsünde karşılanmasını, eğer kadın hekim mevcut değilse, muayeneyi yapacak erkek hekim ile birlikte bir kadın sağlık personelinin de odada bulunmasına özen gösterilmesini öngörmektedir.

Başvurucu, yazılan tutanağı mutlaka okumalı, eksik ya da farklı bir anlatım varsa düzeltilmesini istemeli, ancak ondan sonra imzalamalı ve imzalı tutanağın bir örneğini alarak saklamalıdır.

Polisin ve jandarmanın, başvuru polis merkezine ya da karakola geldiğinde ifadesini alıp olayla ilgili tutanak tutması ve diğer işlemleri başlatması zorunludur. Başvurucu hiçbir sebeple geri çevrilemez.

Polis merkezi ve karakollarda, başvurucuya 6284 sayılı Kanun ve sığınmaevi seçenekleri hakkında bilgi verilir. Başvurucu bu seçeneklerin herhangi birinden yararlanmak istiyorsa gerekli işlemler başlatılır.

Başvurucu, bir avukata ihtiyaç duyuyorsa ve avukatlık ücretini karşılama olanağı yoksa, polis merkezinde ya da jandarma karakolunda görevli memura Barın Adli Yardım Bürosundan ücretsiz avukat talep ettiğini söylemelidir. Başvurucunun bir avukatının olması, adli işlemlerin hızlı ve usulüne uygun yapılmasını sağlayacaktır.

Başvurucu, saldırgandan şikayetçi olsa da olmasa da, polis merkezlerinde ve jandarma karakollarında olayla ilgili adli işlemlerin yapılması yasal olarak zorunludur.

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'dan Nasıl Yararlanılır?

Şiddete uğrayan aile bireyi ve ısrarlı takip mağdurları, yasadan yararlanmak için bizzat Valiliklere, kaymakamlıklara, polise, jandarmaya, Cumhuriyet Savcılığına ya da Aile Mahkemesine başvurabilir.

Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı halinde, bu duruma tanık olan herkes resmi makam veya mercilere ihbarda bulunabilir. İhbarı alan kamu görevlileri, bu yasa kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.

Şiddete uğrayan kişi ile ilgili olarak mülki amir (Valilik-Kaymakamlık) tarafından aşağıdaki koruyucu tedbir kararlarından bir ya da birkaçı verilebilir:

- *Şiddete uğrayan kişiye ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.*
- *Can güvenliği tehlikesi bulunması durumunda geçici olarak koruma altına alınması.*
- *Geçici maddi yardım yapılması.*
- *Psikolojik, mesleki, yasal ve sosyal rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.*
- *Çocukları varsa, çalışma yaşamına katılımını desteklemek için dört ay, çalışması halinde ise iki ay süre ile sınırlı olmak kaydıyla kreş imkanı sağlanması.*

Gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda ilk iki tedbir kararı ilgili kolluk amirlerince de verilebilir.

Şiddete uğrayan kişi ile ilgili olarak Aile Mahkemesi Hakimi tarafından aşağıdaki koruyucu tedbir kararlarından bir ya da birkaçı verilebilir:

- *Şiddete uğrayan kişinin işyerinin değiştirilmesi.*
- *Kişinin evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.*
- *Şiddete uğrayan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.*
- *Can güvenliği tehlikesi bulunması durumunda şiddete uğrayan kişinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarakkimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.*
- *Şiddet uygulayan kişi ile ilgili olarak Aile Mahkemesi Hakimi tarafından aşağıdaki önleyici tedbir kararlarından bir ya da birkaçı verilebilir:*
- *Korunan kişiye (şiddete uğrayan kişi) yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağıılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.*
- *Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.*
- *Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.*
- *Gerekli görülmesi durumunda, korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin haller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.*
- *Korunan kişinin kişisel eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.*

- Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya başka yollarla rahatsız etmemesi.
- Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.
- Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
- Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.
- Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması durumunda, hastaneye yatmak dahil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

Gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda ilk dört tedbir kararı ilgili kolluk amirlerince de verilebilir.

Tedbir kararları sadece fiziksel şiddet için değil, tüm şiddet biçimleri için talep edilebilir.

Koruyucu tedbir kararına hükmedebilmesi için şiddetin belgelenmiş olması aranmaz. Bir başka deyişle, şiddete uğrayan aile bireyinin, koruyucu tedbir kararı alabilmesi için adli tıp raporu ya da tanık göstererek yaşadığı şiddeti ispat etmesine gerek yoktur. Ancak adli tıp raporu, deliller (telefon mesajları, e-postalar vb.) ya da tanık varsa, bunlarla ilgili belgeler dilekçeye eklenmelidir.

Şiddet uygulayan kişinin, evden uzaklaştırıldığı süre boyunca, şiddet uyguladığı eşi ve çocuklarının geçimini sağlamak için tedbir nafakası ödemesine hükmedilebilir.

Bu yasa kapsamındaki başvurular ve verilen tedbir kararlarının uygulanması için harç ödenmesi gerekmez.

Tedbir kararı, ilk defasında en fazla 6 ay süreyle verilir. Bu süre devam ederken veya bittikten sonra şiddet tekrar ederse, yeniden tedbir kararı alınması için başvuruda bulunulabilir.

Tedbir kararları, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının il ve ilçe müdürlükleri ile Cumhuriyet Savcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir.

Kamu kurum ve kuruluşları, görev alanlarına giren konularda işbirliği yapmak ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür.

Şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişi, verilen tedbir kararlarını ihlal etmesi durumunda üç günden on güne kadar zorlama hapsi ile cezalandırılabilir. Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, zorlama hapsinin süresion beş günden otuz güne kadardır. Söz konusu ceza paraya çevrilemez, ertelenemez.

Verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hakim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir.

6284 sayılı Kanundan ya da Türk Ceza Kanunu'nun aile içi şiddeti cezalandıran hükümlerinden yararlanmak için, başvuru kadının şikayetçi olduğu kocasından boşanma talebinde bulunması gerekmez. Bu kanunların uygulanması, başvuru ile eşinin boşanmasına sebep olmaz.

6284 sayılı Kanun ile hükmolunan tedbirler geçicidir. Şiddete maruz kalan kadın, şiddet uygulayan kocasından boşanmak ya da onun veya şiddet uygulayan diğer aile bireyinin cezalandırılmasını istiyorsa, başka davalar açmalıdır.

155 Polis İmdat ve 156 Jandarma İmdat

Şiddete uğrayan kadınlar veya şiddete ya da şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı haline tanık olan diğer kişiler, 7 gün 24 saat ücretsiz olarak, polise 155 numaralı telefondan, jandarmaya 156 numaralı telefondan ihbarda bulunabilir. Telefonla gelen ihbarlarda, polisin ve jandarmanın ihbarı hemen değerlendirerek olay yerine ulaşması ve gerekli işlemleri başlatması yasal olarak zorunludur.

Cumhuriyet Savcılığı

Şiddete uğrayan kadınlar, şiddet uygulayan kişiden şikayetçi olmak ve/veya 6284 sayılı Kanun'dan yararlanmak için, bir dilekçe ile doğrudan Cumhuriyet Savcılığına başvurabilir. Dilekçe örneği ekte yer almaktadır.

Başvuru dilekçesinin bir örneği mutlaka saklanmalı, başvuru tarih ve numarası not edilmelidir. Başvurucu, sağlık raporu almak için Savcılıktan Adli Tabipliğe sevkini isteyebilir.

Aile Mahkemesi

6284 sayılı Kanun kapsamındaki başvurular, Aile Mahkemesi tarafından karara bağlanır. Kanundan yararlanmak için bir dilekçe ile Aile Mahkemesine başvurulabilir. Dilekçe örneği ekte yer almaktadır. Başvuru dilekçesinin bir örneği mutlaka saklanmalı, başvuru tarih ve numarası not edilmelidir. Bulunulan yerde Aile Mahkemesi yoksa, Asliye Hukuk Mahkemesine başvurulur.

Aile Mahkemesi Hakimi, bir ya da birkaç koruyucu ve/veya önleyici tedbir kararı verebilir. Bunlar arasında, şiddete uğrayan kadının işyerinin, yerleşim yerinin veya kimliğinin değiştirilmesi; şiddet uygulayan kişinin müşterek konuttan uzaklaştırılması, silahlarını teslim etmesi gibi tedbir kararları sayılabilir.

* Şiddet uygulayan kişi hakkında şikayette bulunmak ve 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı talep etmek için, varsa kimlik belgesiyle yoksa TC kimlik numarasıyla başvurulması yeterlidir.

Sağlık Kuruluşları

Şiddete uğrayan kadınların ilk başvurduğu yerlerden biri de sağlık kuruluşlarıdır. (Hastanelerin acil servisleri, sağlık ocakları, aile hekimliği vb. gibi.) Acil sağlık müdahalesi gerektiren durumlarda, 7 gün 24 saat ücretsiz olarak hizmet veren 112 Acil telefon hattı da aranabilir.

Şiddete uğramış kadına ilk tıbbi müdahale sağlık kuruluşunda yapılır. Cinsel saldırıya maruz kalan kadınlar için acil doğum kontrol önlemleri ve cinsel yolla bulaşabilecek hastalıklara karşı önlemler alınır. Sağlık kuruluşuna başvuran şiddet mağduru kadın, muayene ve tedavinin yanı sıra saldırgandan şikayetçi de olmak istiyorsa hastane polisine başvurulmalıdır. Başvurucu şikayetçi olmak istemeyebilir. Ancak yine de muayene eden hekimden yaşadığı şiddetin tıbbi olarak belgelendirilmesini talep etmelidir.

İl Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlükleri - Aile Danışma Merkezleri

Şiddete uğrayan kadınlar, eğer bir sığınmaevine yerleştirilmek istiyorlarsa, İl Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüklerine - ve bulundukları yerde varsa - bu kurumlara bağlı faaliyet gösteren Aile Danışma Merkezlerine başvuruda bulunabilirler.

Başvurucular, sığınmaevine yerleştirilme talebi olmaksızın da, İl Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüklerinde ve Aile Danışma Merkezlerinde sosyal hizmet uzmanlarından, yaşadıkları şiddetle mücadele konusunda ücretsiz psikolojik ve sosyal danışmanlık alabilirler. Bu merkezler mesai saatleri içinde çalışmaktadır.

Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri

8 Mart 2012 tarihinde kabul edilen 6284 sayılı Kanun kapsamında ilk etapta 14 pilot ilde kurulan Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri, İl Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlükleri bünyesinde 7 gün 24 saat faaliyet gösterir. Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri, şiddetin önlenmesi ile 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları yapar ve hem şiddete uğrayanlara hem de şiddeti uygulayanlara çeşitli psiko-sosyal destek hizmetleri sunarlar.

Bu merkezlerde tedbir kararları uygulamalarını izlemek ve şiddete uğrayan kadınlara destek vermek amacıyla sunulan bazı hizmetler şunlardır:

- Şiddete uğrayan kadınlara hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma, meslek edinme ve benzeri konularda rehberlik ile psiko-sosyal danışmanlık verilmesi.
- Şiddete uğrayan kadınlara verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetlerin koordinasyonu.
- Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin verilerin toplanması.
- Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarının ve kişiler üzerindeki etkilerinin izlenmesi.
- Gerekli durumlarda tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunulması.
- Şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlanması, uygulanması ve bu konuda çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılması.

Bu merkezlerde şiddet uygulayan kişinin, şiddet içeren davranışlarını değiştirmeyi hedefleyen eğitim programlarına katılmasına; ruhsal bozukluğu ya da madde bağımlılığı olması durumunda bir sağlık kuruluşunda muayene ve tedavisine ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetler de yapılır.

Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetlerin farklı birimlerde sunulması esastır.

Sığınmaevleri(Kadın Konukevleri/Sığınaklar)

Sığınmaevleri, aile içi şiddet nedeniyle can güvenliği tehlikesi bulunan ve gidecek yeri olmayan kadınların geçici süreyle ve ücretsiz olarak barındıkları kuruluşların genel adıdır. Sığınmaevleri, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri, Belediyeler ve kadın sivil toplum örgütleri bünyesinde kurulur. “Kadın konukevi”, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri çerçevesinde faaliyet gösteren sığınmaevlerinin özel adıdır. Belediyeler ve kadın sivil toplum örgütleri, bu kuruluşlar için, genelde “sığınmaevi” ya da “sığınak” adını kullanır. 5993 sayılı Belediye Kanunu’nda, Büyükşehir Belediyelerinin ve nüfusu 50 bini geçen belediyelerin kadın sığınmaevleri açması öngörülmektedir.

Adı ister “kadın konukevi”, ister “sığınmaevi”, ister “sığınak” olsun, bu kuruluşlar iki temel ilke çerçevesinde faaliyet gösterir. Birinci ilke, burada kalan kadınların can güvenliğinin korunması için sığınmaevlerinin adres ve telefon numaralarının kesinlikle gizli olmasıdır. Bu kuruluşlarda kalan kadınlarla ilgili bilgi ve belgeler de gizli tutulur. İkinci ilke, sığınmaevinde kalan kadınların hayatlarına ilişkin kararları kendilerinin vermesidir. Karar sürecinde kadınlara hiçbir şekilde baskı ya da zorlama yapılmaz.

Sığınmaevlerine yerleştirilmek isteyen kadınlar, polise; jandarmaya; cumhuriyet Savcılıklarına; İl Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüklerine - ya da varsa - bu müdürlüklere bağlı Aile Danışma Merkezlerine veya Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezlerine ve belediyelerin, baroların ve kadın sivil toplum örgütlerinin Kadın Danışma Merkezlerine başvurabilirler. Bulundukları yerden dışarı çıkma olanakları yoksa 155 Polis İmdat, 156 Jandarma İmdat veya Alo 183 telefon hatlarını ücretsiz olarak arayabilirler.

Kadın konukevlerine, madde bağımlısı kadınlar, fuhuşu meslek edinmiş kadınlar, ruh sağlığı sorunları olan kadınlar, zihinsel ya da ağır bedensel engelli kadınlar kabul edilmez. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, kadınlar arasında ayrımcılık yaratan bu uygulamayı değiştirmek üzere yeni bir çalışma başlatmıştır. Belediyelere ve kadın sivil toplum örgütlerine bağlı sığınmaevlerinde bu sınırlamalar hiç olmayabilir ya da yukarıda sayılan gruplardan sadece birkaçını kapsayabilir.

Kadın konukevlerinde kalma süresi 3 aydır. Gerektiğinde bu süre uzatılır. Belediyelerin ve kadın sivil toplum örgütlerinin sığınmaevlerinde kalma süresi daha uzun tutulabilir.

Sığınmaevlerinde, belli bir yaşın altındaki çocukları da kadınlarla birlikte kalabilir. Kadın konukevlerinde, kadınla birlikte kalabilecek çocuklarının yaş sınırı 0-12 yaş olarak belirlenmiştir. 12 yaş üstü çocuklar, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerine bağlı diğer kuruluşlara yerleştirilirler. Belediyelere ve kadın sivil toplum örgütlerine bağlı bazı sığınmaevlerinde, yaş sınırı erkek çocuklar için 13, kız çocuklar için 18 olarak belirlenmiştir.

Sığınmaevlerinde esas olan, burada kalan kadınlar için güvenli barınma hizmetinin sunulmasının yanı sıra kadınların güçlenmelerine olanak sağlayan bir ortam yaratmaktır. Kadınlara burada kaldıkları süre içerisinde, ilgili uzmanlar tarafından psikolojik, sosyal ve yasal destek ve rehberlik sunulur. Kadın, sığınmaevinden çıktıktan sonra kendisine yeni bir hayat kurmak istiyorsa, buna yönelik istihdam ve barınma danışmanlığı sağlanır. Sığınmaevlerinde, kadınları güçlendirmeye yönelik sosyal ve mesleki becerileri geliştirici ve yasal hak farkındalığını artırıcı eğitimler, çocukların gelişimine uygun eğitimler, kadınlara ve çocuklara yönelik kültürel-sportif etkinlikler düzenlenir.

Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri

Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri, fiziksel, duygusal veya cinsel istismara uğramış 7-18 yaş arası çocukların istismardan korunması ve rehabilitasyonu amacıyla, bu çocuklara geçici süreyle ve ücretsiz olarak yatılı barınma ve sosyal destek hizmetleri sağlayan kuruluşlardır. Bu merkezler, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet gösterir.

Alo 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Özürlü Sosyal Hizmet Danışma Hattı

Şiddete uğrayan kadınlar ya da şiddete tanıklık eden üçüncü kişiler, Türkiye'nin her yerinden 7 gün 24 saat Alo 183 telefon hattını ücretsiz olarak arayarak, şiddeti sonlandırmak için illerinde gerekli desteği ve korumayı nasıl alacakları konusunda bilgi edinebilirler.

Telefon hattında görevli sosyal hizmet uzmanları ve psikologlar, şiddete uğrayan kadını başvurabileceği kurumlar hakkında bilgilendirir. Kadına sonradan ulaşabilmek için iletişim bilgileri de alınabilir. Acil durumlarda hat görevlileri ilin Aile ve Sosyal Politikalar Müdürünü ve kadına en yakın kolluk kuvvetini (polis veya jandarma) bilgilendirir. Böyle durumlarda, Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü personeli ve kolluk kuvvetleri, kadını bulunduğu yerden alarak sığınmaevine yerleştirebilir.

Kadın Danışma Merkezleri (Belediyeler, Kadın Sivil Toplum Örgütleri, Barolar)

Kadın Danışma Merkezleri, belediyeler, kadın sivil toplum örgütleri ve barolar tarafından kurulur ve bu kurumlara bağlı olarak çalışır.

Kadın Danışma Merkezleri, kadına yönelik şiddetten korunma konusunda bilgi, danışmanlık ve rehberlik sağlayan merkezlerdir. Şiddete uğrayan ya da uğrama riski olan kadınlar bu merkezlere telefonla ya da bizzat giderek başvurabilirler.

Baroların Kadın Danışma Merkezlerinde, şiddete uğrayan kadınlara gönüllü avukatlar tarafından ücretsiz yasal danışmanlık sağlanır.

Belediyelerin ve kadın sivil toplum örgütlerinin Kadın Danışma Merkezlerinde, başvuru kadınlara, alanında uzman meslek elemanları ya da bu konuda eğitim almış kadın gönüllüler tarafından ücretsiz psikolojik-sosyal ve yasal destek ve danışmanlık sağlanır. Sığınmaevlerine yerleştirilmek isteyen kadınlara başvuru konusunda gerekli yönlendirme yapılır ve rehberlik sunulur.

Bu merkezlerde, ayrıca, sığınmaevinden ayrıldıktan sonra kendilerine yeni bir hayat kurmak isteyen kadınlara konut ve istihdam konularında rehberlik de sağlanır.

Belediyeler ve barolar bünyesinde faaliyet gösteren Kadın Danışma Merkezlerinin birçoğu, sadece mesai saatleri içinde çalışmaktadır. Kadın sivil toplum örgütleri bünyesinde faaliyet gösteren Kadın Danışma Merkezleri genellikle Cumartesi günleri de açık olur.

Adli Yardım Büroları (Barolar)

Şiddet uygulayan kişiden şikayetçi olmak isteyen, ancak maddi durumu avukat tutmaya uygun olmayan kadınlar, baro bünyesinde bulunan Adli Yardım Bürosuna başvurarak kendilerine ücretsiz avukat tayin edilmesini talep edebilirler.

Ücretsiz avukat edinme hakkından yararlanılabilmesi için gereken belgeler şunlardır: Üzerinde TC kimlik numarası yazan bir kimlik belgesi, ikametgah belgesi ve muhtardan alınacak fakirlik belgesi.

Avukat, başvurucau yasal hakları konusunda bilgilendirir ve yasal işlemleri onun adına yapar.

10 Şiddete Uğrayan Kadınla İletişim

Kadına yönelik şiddet, kadınların hayatlarını ve varoluşlarını kontrol eden ve çepeçevre saran bir iktidar ve denetim mekanizmasıdır. Şiddet geçici ve istisnai değil, sürekli ve sistemattir; azaldığı ve arttığı dönemler bir kısır döngü halinde birbirini takip eder. Şiddet, maruz kalan kadında fiziksel yaralanmaların yanı sıra psikolojik travmalar da yaratır. Psikolojik (duygusal-sözel) şiddet ve ekonomik şiddet, kadının şiddetin tüm biçimlerine direnmesi için ihtiyaç duyduğu özgüveni, içsel gücü ve ekonomik araçları ortadan kaldırır. Şiddete maruz kalan kadınların birçoğu, şiddet karşısında kendini yalnız ve çaresiz hisseder, yapabileceği bir şey olmadığını düşünür ve yaşadığı şiddet için kendini suçlar. Kadına yönelik şiddeti küçümseyen, üstü örtük biçimde onaylayan ve dolayısıyla meşrulaştıran toplumsal kabuller de şiddetin sürmesine yol açar.

Şiddetin tüm bu yönleri, kadınların şiddet kısır döngüsünden sıyrılarak, şiddeti sonlandırmak için adım atmasını son derece güçleştirmektedir. Bu iktidar ve denetim çemberini kırarak şiddeti sonlandırmak için ilgili mercilere başvuran kadınlara, bu kurumlarda nasıl davranıldığı, onlarla nasıl iletişim kurulduğu, kadının şiddetle mücadelesini sürdürüp sürdürmemesinde belirleyici olmaktadır. Başvuru mercilerinde şiddete uğramış kadına yöneltilen yargılayıcı ve suçlayıcı tutumlar, kadının yalnızlık, çaresizlik ve güçsüzlük duygusunu artırarak, şiddeti sonlandırma girişiminden vazgeçmesine yol açabilmektedir. Bunu önlemek için, şiddete uğrayan kadınlara yönelik hizmet sunanların, başvuruca kadınlarla iletişimde uyması gereken bazı genel ilkeler aşağıda sıralanmıştır:

- Yalnız ve sakince konuşabileceğiniz bir ortam yaratın.
- Söylediklerine inandığınızı gösterin.
- “Neden daha önce gelmedin?” “Niye hala onunla berabersin?” “Ne yaptın da sana vurdu?” gibi yargılayıcı sorular sormayın.
- Her kadının şiddet karşısında tepkilerinin aynı olmayacağını unutmayın.
- Şiddetin kabul edilemez olduğunu ve onun suçu olmadığını vurgulayın.
- Yaşadığı şiddet için üzüntünüzü gösterin ama şiddet uygulayan kişiyi kötülemeyin. (Henüz şiddet içeren ilişkisini sonlandırmaya hazır olmayabilir. Şiddet uygulayan kişiyi kötülemeniz onu sizden uzaklaştıracaktır.)
- Karar alması için zaman tanıyın. Kendi kararlarına ve içgüdülerine yeniden güvenmesine olanak sağlayın. Siz de ona güvenin.

- Şiddet içeren ilişkiyi sürdürme ya da şiddet ortamına yeniden dönme kararı alırsa onu eleştirmeyin. Kararı ne olursa olsun, ona kapınızın her zaman açık olduğunu hissettirin.
- Mahremiyetine saygı gösterin. Anlattıklarını rızası dışında üçüncü kişilerle ve onu daha büyük bir tehlikeye atma riski olan durumlarda paylaşmayın.

Şiddete uğrayan kadınların ilk başvurduğu yerler olan polis merkezleri-jandarma karakolları, sağlık kuruluşları ve Kadın Danışma Merkezlerinde, başvuru kadınlarla iletişimde bu genel ilkelere ek olarak dikkate alınması önerilen bazı ek hususlar da vardır.

Polis merkezlerinde ve jandarma karakollarında, şiddet mağduru kadınlarla iletişimde dikkat edilmesi gereken en önemli hususlardan biri, şiddete uğrayan kadının ifadesinin tercihen kadın ve bu konuda eğitim almış bir memur tarafından alınmasıdır. İfade, kadının mahremiyetine saygı gösterilecek bir biçimde ayrı bir odada alınmalı, kadına olayı anlatırken düşünmesi için zaman tanınmalı, öte yandan olay tekrar tekrar anlattırılmamalıdır. İfade alınırken, sadece fiziksel şiddetin değil, diğer şiddet türlerinin de yaşanıp yaşanmadığı sorulmalıdır. Kadın Türkçe bilmiyorsa, - şiddet uygulayandan yana tutum alma ihtimalleri göz önünde bulundurularak - çevirmen olarak akrabalar seçilmemelidir.

Olayın savcıya önemli detaylarıyla aksettirilmesi önemli bir sorumluluktur. Zira kadını korumaya yönelik olarak atılacak adımlar, çok defa bu aktarımın ne kadar etkin olduğuna bağlıdır.

Kadına şiddet uygulayan eşin babasının aranması; bu kişilerle kadını barıştırma girişimleri; şiddet uygulayan kişiye kadının yerleştirildiği sığınmaevinin adresinin verilmesi gibi kadının güvenliğini tehlikeye atacak davranışlardan sakınılmalıdır.

Sağlık kuruluşlarına başvuran şiddete uğramış kadınların bazıları, saldırgandan korktukları ya da şiddeti kabullenmek istemedikleri için yaralanmalarının şiddet nedeniyle olduğunu söylemek istemeyebilir ya da buna ilişkin bir ima olduğunda bunu inkâr edebilirler. Aşağıdaki durumlar, sağlık personeli için, kuruluşa ilk kez ya da düzenli olarak gelen kadınlarda yaralanmanın şiddete bağlı olabileceğine ilişkin ipuçları oluşturabilir:

- Yaralanmanın sebebi olarak anlatılan eylemin yaralanmayla uyumlu olmaması.
- Kadının yaralanmanın nasıl olduğunu açıklayamaması ya da açıklamaya isteksiz olması.
- Kadının etrafında onun yanından hiç ayrılmayan, onu kontrol eden bir erkek olması.
- Kadının sağlık kuruluşundan hemen ayrılma, tedaviyi yarıda kesme isteği.
- Tekrar eden yaralanmalar.
- Eski yara izleri.
- Devam eden tedavide kesinti.

Sağlık personeli, kadın şiddete uğradığını gizlese bile, onu acil durumlarda arayacağı telefonlar, şiddeti sonlandırmak ve 6284 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'dan yararlanmak için başvuracağı kurumlar, Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri, Kadın Danışma Merkezleri ve sığınmaevleri hakkında bilgilendirmelidir.

Bazı kadınlar, şiddet uygulayan eşten korktukları, şiddetin çevreleri tarafından duyulmasını istemedikleri veya şiddet uygulayan eşe ikinci bir şans vermek istedikleri için ya da benzeri sebepler nedeniyle, kolluk kuvvetlerine ya da adli mercilere başvurmak istemeyebilir. Bu

kadınlar, yine de, şiddetten korunma konusunda yasal rehberlik ve psikolojik destek almak için Kadın Danışma Merkezlerine gelebilir.

Kadın Danışma Merkezine başvuran kadınlara kolluk kuvvetlerine ve adli mercilere başvuru mekanizmaları, 6284 sayılı Kanun'dan yararlanma yolları ve sığınmaevleri hakkında bilgi verilmeli, bu konudaki soruları yanıtlanarak, varsa şüpheleri giderilmelidir.

Özellikle kadın sivil toplum örgütleri bünyesinde faaliyet gösteren Kadın Danışma Merkezleri, her kadının potansiyel şiddet mağduru olduğu, dolayısıyla kadınların şiddete karşı birbirleriyle dayanışarak güçlenecekleri ilkesi çerçevesinde hareket eder. Bu anlamda, kadın sivil toplum örgütlerinin Kadın Danışma Merkezi gönüllüleri ve çalışanları, başvuru kadınları şiddetten "kurtarmaz", onlarla şiddete karşı "dayanışır". Başvurucu kadının şiddete karşı seçeneklerini bu konuda eğitim almış bir kadın gönüllü ya da uzmanla birlikte değerlendirip çözüm yollarını birlikte aramalarını içeren bu yaklaşım, kadının şiddet nedeniyle kaybettiği özgüvenini yeniden kazanmasını da sağlar.

Sağlık kuruluşunda sağlık personeli, Kadın Danışma Merkezlerinde gönüllü ve çalışanlar, acil durumlar için başvuru kadınıyla birlikte aşağıdaki hususlardan oluşan bir güvenlik planı geliştirmelidir:

- Şiddet sırasında sığınmak için evin en güvenli noktalarının belirlenmesi.
- Acil durumlarda aranacak telefonların (polis-jandarma-Kadın Danışma Merkezi vb.) kaydedilmesi. (*Şiddet uygulayan eşin, kadının cep telefonunda bu numaraları görme ihtimali varsa, numaralar, cep telefonu dışında bir yere ya da cep telefonunda eşte şüphe uyandırmayacağından emin olunan başka isimler altında kaydedilmelidir.*)
- Acil durumlarda başvuru kadının çocuklarının, arkadaşlarının, komşularının ya da ailesinin yardım çağırabilmesi için, kadınıyla iletişimde kullanacakları ve acil durum sinyali anlamına gelen bir parola belirlenmesi.
- Evden kaçılırsa gidilecek yerlerin ve destek için aranacak kişilerin belirlenmesi.
- Evden kaçmayı gerektiren durumlar için, kolayca taşınabilir, ağır olmayan ve sadece önemli eşyaların bulunacağı bir çantanın hazırda tutulması (*Çantanın içinde, para; kadının ve çocuklarının nüfus cüzdanları; pasaportları; ehliyet; sağlık karneleri; kira sözleşmesi, tapu, banka cüzdanları gibi evrak; ilaçlar; ev ve araba anahtarları; varsa adli tıp raporu, fotoğraflar, tehdit mektupları gibi şiddetin belgeleri; kadın ve çocuklar için yedek giysiler bulundurulmalıdır. Çocukların sevdiği oyuncaklar, küçük satılabilir eşyalar ve kadın için kişisel önem taşıyan diğer eşyalar da ağırlık yaratmayacaksa çantaya konabilir.*)
- Evden kaçmayı gerektiren durumlar için, önceden hazırlanan kaçış planının çocuklarla birlikte provasının yapılması.

Risk Değerlendirmesi

Kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili istatistiklerin düzenli olarak tutulabilmesi ve kadına yönelik şiddet mağdurlarına hizmet sunanlara, standart bir yaklaşım kazandırılabilmesi için polis merkezlerinde "Aile İçi Şiddet Olayları Kayıt Formu", sağlık kuruluşlarında "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Kayıt Formu" tutulmaktadır. İki ana bölümden oluşan bu formlar şiddete uğrayan başvuru kişi ile birlikte doldurulur. Birinci bölümde şiddete uğrayan kişi ve yaşanan şiddetle ilgili bilgileri edinmeye yönelik sorular yer alır. İkinci bölümde şiddete uğrayan kişinin can güvenliği riskinin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesine yönelik sorular bulunur.

Şiddetin uzun süredir devam etmesi ve sıklığının son zamanlarda artması; evde tabanca/tüfek ya da bıçak gibi silahların olması; saldırganın daha önce silah kullanma tehdidinde ya da girişiminde bulunmuş olması; kadını ya da çocukları veya kendini öldürme tehdidinde bulunması gibi faktörler kadın ve çocukların can güvenliği riskini artırmaktadır.

Saldırganı en iyi mağdur kadın tanıdığı için, saldırganın onu ya da çocuklarını ciddi bir biçimde yaralamasından ya da öldürmesinden veya intihar etmesinden korkması, mağdur kadın ve çocukların can güvenliği riskinin yüksek olduğuna işaret eden bir faktördür.

Saldırganın çok kıskanç olması; mağduru başkalarıyla ilişkisi olmakla suçlaması ve sürekli kontrol ve taciz etmesi; alkol ya da uyuşturucu kullanması; depresyonda olması ya da daha önce başka bir saldırı suçundan sabıkası olması gibi durumlar da mağdurun can güvenliği riskini artırır.

ABD’de yapılan bir araştırmaya göre, şiddete uğrayan kadının, şiddet uygulayan eşinden ayrılmak ya da boşanmak için yaptığı girişimler şiddetin dozunu artırmaktadır. Bu da, risk değerlendirmesinde göz önünde bulundurulması gereken önemli bir noktadır.

Sağlık personeli, başvurusunun “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Kayıt Formu”nun ikinci bölümündeki sorulara verdiği yanıtlar üzerinden can güvenliği riski tespit ederse, durumu kolluk kuvvetlerine bildirmelidir. Risk değerlendirmesinin sonucu, başvuru ile de paylaşılmalıdır.

Risk değerlendirmesinin yüzde 100 kesin sonuçlar vermediği unutulmamalıdır. Bu nedenle şiddet ortamından ayrılma kararı, kadının - bu alanda uzman olan kişilerin rehberliğiyle - kendi risk değerlendirmesini de yaparak vereceği bir karar olmalıdır.

Son olarak vurgulanacak nokta, özellikle kadına yönelik aile içi şiddet vakalarına müdahalede, müdahale edenlerin de risk altında olduklarıdır. Hizmet sunan kişinin kendini koruması ve sınırlarını bilmesi önemlidir. Kadına yönelik aile içi şiddet olaylarına müdahalede, bu alanda çalışan uzman kurum/kuruluşlara danışılmadan atılan her adım, hem şiddete uğrayan kişi, hem de müdahale eden kişi için can güvenliği riski taşır.

11 Dilekçe Örnekleri

Cumhuriyet Savcılığına sunulmak üzere, eşin şiddetine karşı şikayeti ve 6284 sayılı Kanun'dan yararlanma talebini içeren dilekçe örneği aşağıda yer almaktadır. Parantez için açıklamalar yer almaktadır.

CUMHURİYET SAVCILILIĞINA
Şikayet Eden: Ad soyad, adres, TC kimlik numarası
Şikayet Edilen: Ad soyad, adres, TC kimlik numarası
Suç: Aile içi şiddet
Suç Tarihi: (Olay tarihini yazınız)
Şikayet Nedenleri: Eşimle ... tarihinde evlendik. Bu evlilikten müşterek ... çocuğumuz bulunmaktadır. Eşim ... adresinde ... olarak çalışmaktadır. (Burada yaşanan şiddeti ayrıntılı olarak anlatınız). Eşim hakkında şikayetçiyim. Gerekli soruşturmanın yapılarak kamu davası açılıp eşimin cezalandırılmasını ve ilgili koruma tedbirlerinin alınmasını talep etmekteyim. Sonuç ve İstem: Yukarıda sunduğum nedenlerle adli tıbbı sevkim ile yapılacak soruşturma sonunda, sanık hakkında kamu davası açılmasını, sanığın cezalandırılmasını ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun ilgili hükmünün uygulanmasını saygılarımla arz ederim.
Tarih Şikayet edenin ad soyadı İmza

Aile Mahkemesine (ya da Asliye Hukuk Mahkemesine) sunulmak üzere, eşin şiddetine karşı 6284 sayılı Kanun'dan yararlanma talebini (nafaka talebi dahil) içeren dilekçe örneği aşağıda yer almaktadır. Parantez içinde açıklamalar yer almaktadır.

ANKARA AİLE MAHKEMESİ HAKİMLİĞİNE (Aile Mahkemesi yoksa) ANKARA ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ HAKİMLİĞİNE 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gereği “Koruma Kararı” istemidir. Davacı: Ad soyad, TC kimlik numarası, adres <i>(Kendi bilgilerinizi yazınız)</i> Davalı: Ad soyad, TC kimlik numarası, adres <i>(Şiddet uygulayan kişinin bilgilerini yazınız)</i> Konu: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gereğince “Koruma Kararı” verilerek davalı eşimin evden uzaklaştırılması ve evin bana tahsisi, işyerime yaklaşmaması, telefonla tehdit ve rahatsız etmemesi, bana ve çocuklarıma zarar vermemesi için önlem alınması istemidir. Açıklamalar: <i>(Ailede yer alan bireyler, maruz kalınan şiddetin biçimi, kendinizin ve eşinizin çalışıp çalışmadığı, çalışıyorsanız maaşlarınız, varsa başkaca gelirleriniz, kirada oturup oturmadığınız ve nafaka talebi gibi hususları burada ayrıntılı olarak yazınız.)</i> Hukuksal Nedenler: 6284 sayılı kanun ve ilgili mevzuat. Deliller: <i>(Nüfus kayıtları, tanık, varsa davalının ve kendinizin çalışma ve gelir durumunu gösterir belge ve diğer yasal her türlü bilgi ve belgeyi burada sıralayınız ve dilekçenize ekleyiniz.)</i> Sonuç ve İstem: Yukarıda kısaca bahsedilen nedenlerle benim ve çocuklarımin can güvenliği göz önüne alınarak davalının eve yaklaşmaması ve evin bana tahsisi, işyerime yaklaşmaması, tehdit ve tacizde bulunmaması için KORUMA KARARI verilmesini, benim ve çocuklarımin geçimi içinTL nafakaya hükmedilmesini saygı ile talep ederim. Tarih Şikayet edenin ad soyadı İmza

12 Medya ve Kadına Yönelik Şiddet

Medya, özellikle son yıllarda, kadına yönelik şiddetin kamuoyu nezdinde görünür hale gelmesi ve gündemleştirilmesinde çok etkili olmuştur. Ancak, yaygın medyanın kadına yönelik şiddet olaylarını haberleştirme biçimi ve üslubu, bazı durumlarda kadına yönelik şiddetin yeniden üretilmesine yol açmaktadır.

Gazete, internet ve televizyonda yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinde şiddete uğrayan kadının ismi, evi, işyeri adresi veya fotoğrafıyla teşhir edilmesine, öte yandan failin neredeyse görünmez kılınmasına çok sık rastlanmaktadır. Kadına yönelik cinsel şiddet haberlerinde sıkça kadınların yaşlarına, medeni durumlarına ve mesleklerine ilişkin bilgiler ayrıntılı olarak yer alırken, kimi zaman failin yaşı gibi temel bilgilerin dahi yer almadığı görülmektedir.

Öte yandan, failin işsiz olması ya da ekonomik sıkıntılar yaşadığı gibi bilgiler de, şiddeti mazur gösterecek biçimde verilmektedir. Özellikle kadına yönelik aile içi şiddet haberlerinde, sıklıkla fail erkeklerin, “işsiz koca”, “uzun süredir ekonomik sorunlar yaşadığı öğrenilen koca” şeklinde tanımlanması, şiddetin de koca “öfkesine hakim olamadığı” ya da “terk edilmeyi hazmedemediği” için yaşandığı şeklinde sunulmasıyla, işsizlik, ekonomik sorunlar, öfke ya da terk edilme durumlarında erkeklerin şiddet uygulama hakları olduğu izlenimi yaratılmaktadır. Benzer bir şekilde, özellikle ağır şiddet, bazen işkence ve ölüm içeren haberlerin günlerce sansasyonelleştirilerek verilmesinin de izleyicileri/okuyucuları şiddete karşı duyarsızlaştırdığı, şiddeti sıradan ve gündelik bir olay haline getirdiği gözardı edilmektedir.

13 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Erkekler

Son 20 yıl öncesine kadar, kadına yönelik şiddetle mücadelede temel hedef kitle, şiddete uğramış ya da uğrama potansiyeli bulunan kadınlar olmuştur. Kaynaklar da, kadınların şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı konusunda farkındalıklarının artırılması ve şiddete uğradıklarında korunmaları ve rehabilite edilmeleri için harcanagelmisti.

Son yıllarda, erkekler de kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çeşitli ülkelerde, erkeklerin de bir araya gelerek kadınlara şiddet uygulayan erkeklerle karşı örgütlendiklerine ve kadına yönelik şiddetle mücadele için kampanyalar düzenlediklerine rastlanmaktadır. Bu gelişmenin ardında, erkeklerin başka erkeklerin kadınlara uyguladıkları şiddetin tanığı olmalarının yanı sıra erkeklerin sadece kadınlara değil erkeklerle de şiddet uygulaması ve toplumsal cinsiyet rollerinin sadece kadınların değil erkeklerin de varoluşlarını kısıtlaması yatmaktadır. Kadına yönelik şiddete karşı erkek örgütlenmeleri, erkekliğin göstergeleri olarak kadınlar üzerinde denetim kurmanın ve kadınlara şiddet uygulamanın öğrenilen bir süreç olduğunu ortaya koyarken, bunları erkeklik göstergeleri olarak kabul etmeyip reddeden başka bir erkekliğin mümkün olduğunu da göstermektedir.

Öte yandan, artık, uluslararası kuruluşlar kaynaklarının bir kısmını da, kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda erkeklerin farkındalıklarını artırmaya yönelik eğitimlere ayırırken, şiddet uygulayan erkeklerin rehabilitasyonuna yönelik programlar da giderek artmaktadır. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair

Kanun’da, şiddet uygulayana hükmolunabilecek tedbirler arasında “bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması” tedbirinin yer alması bu gelişmelere örnektir.

Kadına yönelik şiddetin, toplumsal bir sorun olduğu ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden beslendiği düşünüldüğünde, potansiyel şiddet uygulayıcısı erkeklerin, “şiddetin tanımı, biçimleri, kadınlar üzerindeki etkileri” üzerine farkındalıklarının artırılması önemli bir adım. Ancak, kadına yönelik şiddetin erkeklerle kadınlar arasındaki eşitsiz güç ilişkilerinden kaynaklandığı ve tek başına farkındalık artırımının bu güç ilişkilerini kadınlar lehine değiştirmeyeceği göz önünde bulundurulduğunda, kaynakların ve politikaların kadınların güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması odağından uzaklaşmaması daha yerinde olacaktır.

14 Kadına Yönelik Şiddet ve Mücadele Farkındalığı Eğitim Programı

1. Oturum

Kadına yönelik şiddetin tanımı ve biçimleri

Amaç: Kadına yönelik şiddetin tanımı ve biçimleri konusunda farkındalığın artırılması.

Kullanılacak malzeme: Kadına yönelik şiddetin uluslararası tanımı,

“Kadına Yönelik Şiddeti Tanımlayalım” egzersizi,

Kadına yönelik şiddetin farklı biçimlerine dair örnekler.

Kadına yönelik şiddetin nedenleri, dinamikleri ve sonuçları

Amaç: Toplumsal cinsiyet rollerinin kadına yönelik şiddetin ortaya çıkması ve sürmesindeki etkisinin; kadına yönelik şiddet döngüsünün ve neden bazı kadınların şiddet ilişkisini sonlandırmadığı/sonlandıramadığının anlaşılması. Kadına yönelik şiddetin kadınlar ve çocuklar üzerindeki etkisi konusunda farkındalığın artırılması.

Kullanılacak Malzeme: “Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Döngüsü”,

“İktidar ve Kontrol Çemberi”,

“Hangi Şiddet Biçimleri Var?” egzersizi.

Çay molası

2. Oturum

Dünyada kadına yönelik şiddetle mücadele

Amaç: Dünyada kadına yönelik şiddetle mücadelede, temel yaklaşımlar ve mekanizmalar konusunda farkındalığın geliştirilmesi.

Kullanılacak malzeme: CEDAW; Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve benzeri uluslararası mekanizmalarla ilgili bölümler.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele

Amaç: Kadın hareketinin kadına yönelik şiddetin gündemleştirilmesindeki rolünün ve Türkiye’de kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik yasal düzenlemelerin anlaşılması.

Kullanılacak malzeme: Kadına yönelik şiddete karşı kadın hareketi ve Anayasa, Medeni Yasa, Türk Ceza Yasası, İş Yasası ve benzeri yasal düzenlemelerle ilgili bölümler.

Öğle yemeği

3. Oturum

Şiddete uğrayan kadınlar için Başvuru Mekanizmaları

Amaç: Şiddete uğrayan kadınların korunmasına olanak sağlayan yasal ve sosyal mekanizmaların kavranması.

Kullanılacak malzeme: Şiddete uğrayan kadınların başvurabilecekleri kurum ve kuruluşlar, 6284 sayılı Kanun’dan yararlanma yolları ile kadın danışma merkezleri ve sığınmaevlerinde verilen hizmetlerle ilgili bölümler; dilekçe örnekleri.

Şiddete uğrayan kadınla iletişim

Amaç: Şiddete uğrayan başvuru kadınıyla kurulacak iletişimde göz önünde bulundurulması gereken ilkeler konusunda farkındalık oluşturulması.

Kullanılacak malzeme: Şiddete uğrayan kadınla iletişimde göz önünde bulundurulacak temel ilkeler ve risk değerlendirmesi ile ilgili bölümler.

Çay molası

4. Oturum

Medyada kadına yönelik şiddet

Amaç: Kadına yönelik şiddet vakalarının yaygın medyada temsil biçimlerinin kadına yönelik şiddetle mücadeleye etkileri üzerine eleştirel düşünme biçimlerinin geliştirilmesi.

Kullanılacak malzeme: Vaka çalışması egzersizi

Kadına yönelik şiddetle mücadelede erkekler

Amaç: Kadına yönelik şiddetle mücadelede erkeklerin ve erkek hareketlerinin önemi konusunda farkındalık oluşturulması.

Kullanılacak malzeme: Dünyada ve Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede erkeklerin rolüne dair bölümler.

15 Kadına Yönelik Şiddet ve Mücadele Farkındalığı Eğitimlerinde Kullanılabilecek Egzersizler

Egzersiz 1: Kadına yönelik şiddeti tanımlayalım

Hedef: Katılımcıların Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi'nde yer alan kadına yönelik şiddet tanımı konusunda farkındalıklarının artırılması.

Gerekli malzemeler: Aşağıdaki metnin bilgisayar çıktıları, zarflar,

Projeksiyon cihazı, perde ve bilgisayar (tercihe bağlı)

Yöntem: Aşağıdaki cümleyi bilgisayarda bir Word dosyasına büyük harflerle ve kelimeler arasında boşluk kalacak şekilde yazın ve yazıcıdan çıktı alın.

“Kadına yönelik şiddet, ister kamusal isterse özel yaşam alanında meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem uygulamaya ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakmadır.”

Sonra, çıktı kağıdını, her bir kesilen bölüme bir kelime gelecek şekilde kesin. Kelimelerin yer aldığı kağıt parçalarının hepsini karışık olarak bir zarfa koyun. Katılımcıları küçük gruplara ayırın ve her bir gruba bu şekilde hazırladığınız kağıt parçalarından oluşan bir zarf verin.

Gruplara 10 dakika süre tanıyın ve zarfın içindeki kelimelerden anlamlı bir cümle oluşturmalarını isteyin. Gruplara, tüm kelimeleri kullanmaları gerektiğini ve her kelimelyi sadece bir kez kullanabileceklerini hatırlatın. 10 dakikanın sonunda her grubun sözcüsünden oluşturdukları cümleyi büyük gruba okumalarını isteyin. Her grup, kendi oluşturdukları cümleyi okuduktan sonra, siz de cümlenin orijinal halini büyük gruba okuyun. (Olanak varsa projeksiyon ve bilgisayar yardımıyla metni perdeye de yansıtabilirsiniz.)

Bu tanımın, Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi'nde yer aldığını ve uluslararası kabul görmüş bir tanım olduğunu belirtin.

Egzersiz 2: Hangi şiddet biçimleri var?

Hedef: Katılımcıların farklı şiddet biçimlerini tanımlamasının sağlaması.

Gerekli Malzemeler: Projeksiyon cihazı, perde, bilgisayar (tercihe bağlı)

Yöntem: Aşağıdaki metni gruba yüksek sesle okuyun. (Olanak varsa projeksiyon ve bilgisayar yardımıyla metni perdeye de yansıtabilirsiniz.) Sonra hangi şiddet biçimlerinin yaşandığını sorun. Grubun kendi arasında tartışmasına ve mümkün olduğunca farklı görüşlerin ifade edilmesine izin verin.

10 senedir evliyim. 9, 7 ve 6 yaşlarında üç çocuğum var. Evlendiğimizde, kocam işimin iyi bir ev hanımı olmak, çocuklar ve ev işleriyle ilgilenmek olduğunu söyleyerek çalışmama izin vermedi. İlk tokatı birinci çocuğuma hamileyken attı. Marketten eksik alışveriş yaptığım gerekçesiyle. Bir anlık öfkeyle böyle davrandığını, bir daha olmayacağını düşündüm. O günden bu yana sürekli

şiddet görüyorum. Tokatlıyor, tekmeliyor, boğazımı sıkıyor. Dövme ayda bir oluyor, çok sık değil. Hoşlanmadığı bir şey yaptığımda, mesela anneme gittiğimde ya da bir arkadaşımı telefonda konuştuğumda, bana o...u diyor ve başka küfürler ediyor. Çocukları annesine götüreceğini söylüyor. Çocuklarım büyümesine rağmen halen çalışmama izin vermiyor. Yemek alışverişi için bıraktığı para dışında para vermiyor.

Çok kıskanç ve sahiplenici. Marketten geç döndüğüm için çok sinirlendi. Onu aldattığımı söyleyerek duvara yumruk attı. Çocuklar olaya tanık oldu, onlara da bağırdı. 7 yaşındaki oğluma başka erkeklerle konuşup konuşmadığımı sormuş. Oğluma benim “deli” olduğumu söylemiş. Birkaç ay önce, evde misafirlerin yanında ne kadar çok kilo aldığımdan ve evlendikten sonra kendimi bıraktığımdan şikayet etti, kilolarımla ilgili şakalar yaptı. Misafirler gittikten sonra gece beni onunla beraber olmaya zorladı. Oysa istemediğimi ve hasta hissettiğimi söylemiştim. Bu yaptıkları konusunda konuşmak istediğimde çok öfkeleniyor. Bana diğer kocalardan daha iyi davrandığını ama benim iyi bir ev hanımı olmadığımı ve kendime bakmadığımı için onu kızdırdığını söylüyor.

Eğiticiye not: Metinde görülen şiddet biçimleri aşağıdaki gibidir.

- **Fiziksel şiddet:** Tokat, tekme, boğazını sıkma.
- **Cinsel şiddet:** Tecavüz
- **Psikolojik (duygusal-sözel) şiddet:** Hakaret-küfür, aşırı kıskançlık, aldatmayla suçlama, deli olduğu yaftası, kilolarıyla alay etme, şiddet için kadını suçlama.
- **Ekonomik şiddet:** Çalışmasına izin vermeme, yeterli para vermeme.

Egzersiz 3: Medyada kadına yönelik şiddet

Hedef: Kadına yönelik şiddetin haberleştirilmesinde, şiddeti yeniden üreten haber unsurlarını tanıma.

Gerekli Malzemeler: Aşağıdaki haber metinlerinin bilgisayar çıktıları (toplam 4 çıktı), büyük sunum kağıtları, tahta kalemleri.

Yöntem: Katılımcıları 4 küçük gruba ayırın ve her bir gruba bir haber metni verin. Katılımcıların, metinlerdeki haberleri aşağıdaki sorular çerçevesinde değerlendirmesini ve grupça tartıştıktan sonra soruların yanıtlarını sunum kağıtlarına yazmalarını isteyin. Gruplara bunun için 20 dakika süre verin.

- Mağdur nasıl tanımlanıyor? (Hangi özellikleriyle, hangi kelimelerle)
- Saldırgan nasıl tanımlanıyor? (Hangi özellikleriyle, hangi kelimelerle)
- Şiddet nasıl tanımlanıyor / anlatılıyor? (Nasıl gerekçelendiriliyor)
- Şiddete uğrayan bir kadın bu haberi okuyunca ne düşünür, ne hisseder?

20 dakikanın sonunda tüm grupların bir araya gelmesini sağlayın ve sırayla grup sözcülerinin, önce kendi haber metinlerini büyük gruba okumalarını, sonra kendi haber metinleri çerçevesinde bu soruların yanıtlarını sunum kağıtları eşliğinde büyük gruba paylaşımlarını sağlayın. Büyük grubun, sunumlar üzerine tartışmasına olanak verin.

Metin 1*

Karısını evde başka erkekle yakalayınca cinnet geçirdi

Diyarbakır'da evine gelen 35 yaşındaki F.T., eşi iki çocuk annesi Ş.T.'yi bir başka erkekle evde otururken yakalayınca cinnet getirdi. Eşi ve adamı defalarca bıçaklayan F.T., ikisini birlikte apartmanın 4'üncü katından aşağıya attı. Kimliği belirlenemeyen erkek hayatını kaybederken, ağır yaralanan kadın hastaneye kaldırıldı.

Olay, merkez Bağlar İlçesi Ebru Mahallesi 1. sokaktaki apartmanda bu akşam meydana geldi. İddiaya göre daha önce esnaflık yapan, ancak şimdi işsiz olan F.T., akşam saatlerinde yemek için evine gitti. F.T., eve girdikten sonra eşi Ş.T.'yi bir erkekle otururken gördü. Durumu hazmedemeyen koca, mutfaktan aldığı bıçakla eşi ve evde bulunan erkeğe bıçağı art arda saplamaya başladı. Defalarca bıçakladığı adamı apartmanın 4'üncü katından atan öfkeli koca, daha sonra eşini de aynı yerden aşağı attı. Yere çakılan ve kimliği henüz belirlenemeyen erkek, olay yerinde hayatını kaybetti. Ağır yaralanan Ş.T. ise hastaneye kaldırıldı. Öfkeli koca F.T. evde polis tarafından gözaltına alındı.

Metin 2

Boşanmak isteyen karısını vurup kaçtı

Tarsus'ta 4 çocuk annesi H.Y., boşanma davası açtığı eşi tarafından sokak ortasında tabancayla vurularak öldürüldü. Olay dün sabah saatlerinde Ş. M. Caddesi'nde meydana geldi. İddiaya göre işe gitmek üzere evden çıkan H. Y.'nin (51) yolu, eşi M. Y. (56) tarafından kesildi. İkili bir süre tartıştı. Tartışmanın kavgaya dönüşmesi üzerine M. Y. tabancasını art arda ateşledi. Talihsiz kadın kanlar içinde kalırken zanlı olay yerinden kaçtı. 112 Acil Servis ekibi, ağır yaralı kadını Tarsus Devlet Hastanesi'ne götürdü. Ancak H.Y. tüm müdahalelere rağmen kurtarılamadı. Yakınları, 4 çocuklu ve yaklaşık 30 yıllık evli olan çiftin arasının son dönemde bozulduğunu, H. Y.'nin şiddetli geçimsizlik ve kıskançlık nedeniyle 8 ay önce evi terk ettiğini söyledi.

Dönmeye ikna edemedi

Eşine boşanma davası açıp kız kardeşinin evinde kalmaya başlayan H. Y.'nin, Tarsus Şehir Parkı önünde, Tarsus Belediyesi Yerel Gündem 21 Kadınlar Komisyonu'na tahsis edilen küçük bir iş yerinde yiyecek satmaya başladığı, esnaf olan M.Y.'nin de eşini dönmeye ikna etmek için zaman zaman girişimlerde bulunduğu belirtildi. Polis, M. Y.'nin peşine düştü.

Metin 3

Yurttan kaçtı, tecavüze uğradı

İzmir Çiğli'de yurttan kaçarak bir ailenin yanına sığınan 16 yaşındaki kızın başına gelmeyen kalmadı. İzmir'in Çiğli ilçesinde kaldığı devlet yurdundan kaçarak bir eve sığınan 16 yaşındaki kız çocuğuna tecavüz ettiği ileri sürülen kişi ve para karşılığı bu kız çocuğuyla birlikte olduğu iddia edilen kişi hakkında 15'er yıl hapis istemiyle dava açıldı.

E.M., anne ve babası 2002 yılında boşanınca, küçük kardeşiyle birlikte bir yurda yerleştirildi. Geçen Kurban Bayramı'nda kaldığı yurttan kimseden izin almadan ayrılan E.M., K.

ailisine sığındı. Burada bir süre yaşayan E.M., cumhuriyet savcılığınca hazırlanan iddianamede başından geçenleri şöyle anlattı.

'Eşi beni çok kıskanıyordu'

"Önceleri M.K. işe giderken benim yattığım odanın kapısını açıyor, gece de kapatıyordu. Gündüzleri evde eşi olduğu için bir yere gitmiyordum. Eşi beni çok kıskanıyordu. M.K.'nın eşi bir gün babasını evine gitti. M.K., o gün işten erken döndü. Evin dış kapısını da kapatıp soyunmamı istedi. Ben istemediğimi söyledim. Buna rağmen yatak odasına götürüp zorla üzerimdeki kıyafetleri çıkarttı. Birlikte olduğumuzu kimseye anlatmamam için de tehdit etti."

E.M, daha sonra M.K.'nın kapının önünde konuştuğu T.Ö.'den 40 lira aldığını, T.Ö.'nün de kendisiyle cinsel ilişkiye girdiğini kaydetti.

Metin 4

Öfkeli koca dehşeti

Uşak'ta, boşanmak üzere olduğu eşinin babasının evine giden koca, cinnet geçirip eşi ile kızını öldürdü, bacanağını da yaraladı. Yan odada namaz kılan diğer kızı kurtuldu. Uşak Ulubey ilçesi Akkeçili Köyü'nde S.Y. boşanmak üzere olduğu eşi E.Y.'nin kaldığı babasının evine giderek, eşi ile küçük kızı E.Y. (16) ve bacanağı H. İ.'ye kurşun yağdırdı. E. Y. olay yerinde hayatını kaybederken, E.Y. ise kaldırıldığı Hastanede hayatını kaybetti. Olaydan yaralı olarak kurtulan H.İ., Uşak'taki ilk tedavisinin ardından Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne sevk edildi.

S.Y., bir yıldır ayrı yaşadıkları eşi ve çocuklarının oturdukları kayınpederinin evine giderek, kendisi gibi Almanya'da yaşayan ve yıllık izni nedeniyle köye gelen eşi ve iki kızıyla vedalaşmak istedi. Eski eşi ile tartışan S.Y. daha sonra evden ayrıldı. Kısa bir süre sonra av tüfeği ile geri döndü. Cinnet geçiren öfkeli koca, av tüfeği ile önce eşine bir el ateş etti, daha sonra kızı ve bacanağını vurarak, daha önce kiraladığı bir araçla kaçtı. S.Y.'nin kullandığı kiralık araç köyün girişinde terk edilmiş olarak bulunurken, kendisi kayıplara karıştı.

Olay sırasında evde bulunan S.Y.'nin büyük kızı A. Y. (19), yatsı namazını kılmak için başka bir odaya geçti. Bu sırada babası S. Y., diğer odada bulunan annesi ile kız kardeşi ve eniştesine kurşun yağdırdı. A.Y., namaz kılmak için başka bir odada olduğu için ölümden kurtuldu. Olay yerinde hayatını kaybeden talihsiz kadın E. Y.'nin 20 gün önce babasının vefat ettiği öğrenildi.

*Metinler çeşitli gazetelerin internet sitelerinde yer alan haberlerden alınmıştır.

Eğiticiye Not: Küçük grup sunumlarının ardından, büyük gruba örnek haber metinlerinde görülen, mağdurun teşhiri, failin görünmez kılınması, şiddetin “öfke”, “işsizlik”, “kıskançlık” gibi gerekçelerle meşrulaştırılması, şiddetin sansasyonelleştirilerek sıradanlaştırılması gibi unsurlardan ve bunların şiddet gören okuyucu kadın üzerindeki olası etkilerinden (adli makamlara başvurursa medyada teşhir olma kaygısı; erkeğin öfke ve işsizlik nedeniyle şiddetini haklı görme; şiddeti önemsiz, doğal, sıradan görme vb.) bahsedin.

